

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy hónap 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Csütörtök, szeptember 28.

Kedvező harcok Nagyszebennél.

Budapest, szeptember 27. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Petrozsény vidékén tegnap csak a Tulisiuj heggyen jutottunk a románokkal harci érintkezésbe. Nagyszebennél a harcok reánk nézve kedvezően folynak. Erdély keleti hadszínterén biztosító csapataink több ponton harcban állanak. Bystriciora vidékén, a román Kirlibabától északra és a Ludova vidékén orosz előretöréseket vertünk vissza. Tovább északra nincs jelentősebb esemény.

Olasz harctér:

Nincsenek nagyobb harcok. A Karst fensíkon állásrészeink időnként erős tüzéségi és aknavető tűz alatt állanak.

Délkeleti harctér:

A helyzet változatlan. Hőfer altábornagy, a vezérkari főnök helvetese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Oroszok veresége Ludovánál.

Bukarestet bombázták repülőink.

Berlin, szeptember 27. (Hivatalos.)
A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

A Sommetől északra a csata folytatása tegnap ismét szerfelett erős tüzéségi és elkeseredett gyalogsági harcokra vezetett. Thiepvalnál az arcvonal előreszögélése elveszett. Courcelotte mindkét oldalán, többszörös veszteségteljes visszaveretése után, végül az ellenség terepet nyert. Ettől keletre visszautasított. Az ellenség szeptember 25-iki sikerét Gueudecourt falu megszállásán kívül nem használhatta ki. Heves támadásait Lesbouesre és Morvattól bezárólag Bouchavesnestől délre elterjedt harcvonalrészen részben kezítésében véresen visszavertük, Commetől délre francia kézigránátámadások Vermandovillersnél és Chaulnesnél meggyúsítottak. Légi harcban tegnap és tegnapelőtt Sommenál hat ellenséges repülőgépet, a Champagneban ezenfelül tegnap még egyet lelőttünk.

Hoch „Bremen!“

A háború történetének filozófusai, ha analizálni fogják valaha e gigantikus mérkőzés keletkezésének lélektanát: egyértelműleg fogják konstatálni, hogy nem érdekes csoportok összeütközése volt e világháború, hanem a világ két leghatalmasabb nemzetének egymással való leszámolósa. Mint a midőn két óriási égítést egymásnak robban a világűrben s mindenik magával ragadja a gravitáció törvényénél fogva a bolygóknak egész seregét.

S a két nemzet-testet egyensúlyból a leghatalmasabb energia: a gazdasági érdekek fejlődésének keresztelése dobta ki. Minden retorikai cicoma, mely ellenkezőt mond, üres hazugság! Az angol és német gazdasági erők túlfeszített gőze keresett utat s keveredett össze e világfelfordulásban.

Három hosszú év eredményeiből már lehet e harcból levonni bizonyos tanulságokat. Rídegen, objektíve ítélő szemmel megállapítható már ma az a megdönthetetlen igazság, hogy Anglia ezt a kereskedelmi háborút elvesztette. Elvesztette Németország nagy-szerű gazdasági adminisztrációjával szemben, mely a megközelíthetetlennek hitt Anglia kereskedelmi és ipari életét megbénította. Anglia kereskedelmi flottájának csaknem egyharmada elpusztult eddig. Óriási hajórajja tehetetlenül és rettegve cirkál a tengeren, s a legkisebb neszre, mely az oceanok mélyéből felhatol, sietve menekül flottabázisa felé. A nyílt ütközetben az angol hadiflotta vereséget szenvedett a némettől, mert szégyenletes vereség maga az a tény, hogy nem győzött és elfutott. Blokádjá gunymosolyt kelt különösen a „Deutschland“ amerikai útja óta.

Ki ne emlékeznék, hogyan sziszszent fel az angol kereskedő világ a baltimorei táviratokra, hogy kiáltozott az ententesajtó s hogy gázolt a törvénytelenségben és terrorizmusban a brit-kormány, hogy Amerikát a Deutschland ügyben megfélemlítse. S most újra itt a büszke német válasz a hiru angol kérdésre. A „Bremen“ — Amerikába érkezett! Az acéltrezorok újra megromegnek a londoni Cityben, az entente sajtó újra üvöltöhet kétségbeesésében, a Heyda parkban újra tanyát üthet a totalizátor s az angolok újra köthetik fogadásaikat, hogy visszaérkezik-e a „Bremen“ Németországba. Ezt a csatát újra Anglia vesztette el!

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja:

A helyzet változatlan.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

A Kárpátoktól északra nem volt jelentős esemény. A Ludova-szakaszon lefolyt újabb harcok az ellenség veszteségeitjes kudarcával végződtek ismét.

Erdélyi harctér:

Nagyszebennél lefolyt támadásaink jól haladnak előre.

Balkán hadszíntér:

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

Légihajók és repülőgépek támadásait Bukarestre megismélték.

Macedóniai hadszíntér:

Szeptember 25-én Orespatótól keletre újabb előnyöket kiküzdöttünk. Florinától keletre az ellenséges támadásokat visszautasítottuk. Tegnap a bolgár csapatok Kaimackalonnál a támadásra készülő ellenség ellen előretörték, visszavetették és üldözték őt. Két ágyut, több gépfegyvert és aknavetőt zsákmányoltak. Ludendorf, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Stürmer beadta lemondását.

— Távirati tudósítás. —

Stockholm: Pétervárról jelentik: A cárevics a legutóbbi csapatszemlén meghült és betegen ismét ágyba került.

Stockholm. Pétervárról jelentik: Beavatott helyről kiszivárgott hírek szerint legközelebb az egész orosz belpolitikában gyökeres változások fognak bekövetkezni. Stürmert egy a miniszterelnökségtől, mint a külügyministerségtől felmentik és római nagykövetté nevezik ki. Stürmer távozását megrongált egészségével magyarázzák. Ugy hírik, hogy Stürmer felsőbb utasításra lemondását már be is nyújtotta.

Stockholm. Finnországban a hangulat rendkívül izgatott. A határ átlépését megnehezítették. Réniben az orosz katonák bombamerényletet kíséreltek meg egy lőszerraktár ellen. A Novoje Wremja szerint Helsingforsban többeket letartóztattak és Szibériába deportáltak. A nép egész Finnlandban izgatottan tárgyalja az eseményeket.

Mangra Vazul és a román püspökök megbélyegzik Románia árulását.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mangra Vazul, a nagyszabeni metropolita, valamint Pap I. János aradi és Cristea E. Miron karánsebesi püspök a mai napon pásztorlevelet intéztek a magyarországi és erdélyi görög-keleti román metropolita alá tartozó papsághoz és néphez.

A pásztorlevel fontosabb részeit alább adjuk:

„Románia, melyet a mi hazánk, Magyarország teremtett — hiszen Fogarasi Radu Negru alapította Havasalföld fejedelemségét és Mármarosi Drágos a moldvai fejedelemséget, ugyisintén a Habsburg-monarchia támogatásával emelkedett és erősödött a modern, szabad és független Románia, mely hűségi szerződéssel és kölcsönös támogatást ígérő fogadalmakkal önként szegődött monarchiánkhoz — Románia a mi nagy fájdalomunkra megszegte hűségi fogadalmát, hitvány módon összetörte a szerződés pecsétjeit és felemelte fegyverét hazánk ellen, felséges királyunk ellen és azon testvéreink ellen, kik két év óta pártját ritkító vitézséggel élet-halálharcot vívnak a monarchia ellen-ségeivel.

Románia fiai nem hallgattak a vér parancsára, nem hallották az egynyelvű és egyvérű testvéreknek azon tükös kiáltását, hogy segítségüket nyujtsanak nekünk arra, hogy az oláh királyság csapatai velünk együtt harcoljanak a közös ellenség ellen, aki hazánk megsemmisítésére és a román faj megfojtására törekszik, hogy bátran és eltökélten harcoljanak a romboló Oroszország ellen. Nem, hanem juhbörbe öltöztetett farkasoktól csábítva és Judás ígéreteitől ámitva, számításán kívül hagyták a faj legéletbevágóbb érdekeit és a „főszabadsítás” ürügye alatt jönnek, hogy bennünket az oroszok rabszolgáivá tegyenek, jönnek azon orosz hordákkal egyesülve, melyek kifosztották és felgyújtották a Nagy István alapította templomokat és falvakat, melyek meggyilkolták a „Vöröserdei” (Dumbrava rosie) hírneves határőrök utódait, melyek megbecstelenítették Putnát és Szucsovát, a román léleknek ezen szent zarándokló helyeit, jönnek most, hogy lábbal tiporják és megrabolják apáink és nagyapáink által véres verejtékkel szerzett jószágainkat.

Az, aki ajkán a ravaszság szavaival, lelkében rablási vággyal jön a mi országunkba, nem testvér, hanem a legpogányabb ellenség, ki, hogy vad vágynát kielégítse, meggyilkolja testvéreit és szüleit. Igen, tegnapi testvéreink büns és gonosz akaratuk és tetteik által ma a legnagyobb és leggyűlöltebb ellenségeinkké váltak, kik ellen a vér szava és a természet törvénye megparancsolja, hogy kardot föl emeljéd könyörtelenül. Szeretett papságunk és népünk! Lelkünk a legnagyobb vigasztalás és öröm tölti el azért, mert hazaszeretetek határtalan, a magas trónhoz való hűségetek és ragaszkodástok tántoríthatatlan, ezen tiszta és hagyományos szeretetek, ragaszkodástok és hűségtekből indul ki feltétlen engedelmségetek és ered vitézségetek, melyet különösen az utolsó években újból oly ragyogó módon bebizonyítottatok. Azért tanácsoljuk most nektek különösen ezen legválságosabb napokban és Szent Péter apostól szavaival mielőtt titeket: hogy meliden engedelmességetek a hatóságoknak és a magas kormány rendeleteinek, akár a „fejedelmeknek, mint feljebbvalónak, akár a helytartóknak, kik tőle küldetnek a gonoszoknak megbenyítésére, a jóknak pedig a megdicsézésére;

mert az Istennek akarata: hogy jó cselekedetekkel foglalatokodván, elnémulásra kényszerítsétek a balgatag emberek tudatlanságát, mint olyan szabad emberek, kik szabadságukat nem a gonoszságnak fedezésére használják, hanem mint Isten szolgálói.

Az új ellenséggel szemben, mely oly gonosz módon áhitozik határaink megsemmisítésére és megrontására, ugyanazon hévvel, vitézséggel és hűséggel fogtok tudni harcolni, mellyel a mi hőseink szétrombolták az ivangoteli gránitvárakat. Mert a trón és a haza iránti szeretet, hűség és ragaszkodás megvilágítja elméteket és lelketeket, megerősíti szíveteket és megacélozza kardotokat.

Ersődjétek tehát az Istenben való hit által örvendve szívetekben, hogy oly ragyogó tettekkel és oly drága áldozatokkal képesek voltatok és be tudtátok bizonyítani a trónhoz és hazához való ragaszkodástokat és hűségteket. Bizzatok abban, hogy az ítélet és jutalom napján Öfelsége a király és magyar kormánya nem fogják elmulasztani, hogy érdem szerint jutalmazzák hűségteket és vitézségteket, mellyel a trónt és hazát védtétek, azáltal, hogy biztosítjátok a hazai román nép etnikus, kulturális és gazdasági fejlődésére és megerősödésére szükséges feltételeket.”

Nem emelik fel a népfelkelési korhatárt. (A képviselőház ülése.)

— Távirati tudósítás. —

A képviselőház ülését Beöthy Pál nyitja meg. A miniszterelnöki jelentéshez elsőnek Károlyi Mihály gróf szólal fel.

Károlyi Mihály gróf beszédében a központi hatalmakat elzárt várhoz hasonlítja. Minden attól függ — mondta Károlyi — hogy el vagyunk-e látva kellőleg élelmiszerekkel és ezt arányosan elosztjuk-e. A kormány az élelmészeti kérdésben tehetetlen. Az élelmészeti kérdések további megbeszélésére zárt ülést kér. A drágaság miatt a cenzurát okolja, mely megakadályozza a lapoknak, hogy véleményüket szabadon nyilváníthassák. Azért, hogy a közönség ideges, szerinte nem az ellenzék a hibás, hanem a kormány.

Utána Pallavicini György ögróf szólal fel. A tejjelállítás nehézségeivel foglalkozik. A központok nem felelnek meg a feladataiknak — mondta Pallavicini — ami a kormány hibája. Ügynökök járják be a vidéket és maximális áron felül vásárolják össze a tejtermékeket. Továbbiakban sürgeti az egész országban a sertésállomány rekvizitálását. Egyebekben hozzájárul Huszár Károly javaslatához.

Apponyi Albert gróf ugyancsak a tejmizériákat teszi szóvá. Az élelmiszert elosztást igazságtalannak tartja. Beszél az anya- és csecsemővédelemről és a háborubani népmozgalmi feladatokról.

Polónyi Géza rámutat arra, hogy a Budapesten, majd pedig Nyitramegyében elhelyezett galíciai menekültek összezufova, szennyben és a legnagyobb tisztatlanságban élnek, miáltal a ragályokat terjesztik. Kivánatosnak tartaná, ha az osztrák illetőségűeket elköltöztetnék, miáltal az erdélyi menekülteket helyezhetnék el Nyitrában. Beszéde végén utal a cseh internáltak mulatozásaira.

A vitát délután 2 órakor 4 óráig félbeszakítják.

Délután négy órakor nyitotta meg újból az ülést Szász Károly alelnök.

Juriga Nándor az élelmiszert hiányról beszélt és hangoztatja, hogy a kenyér kérdés egyre fenyegetőbb jellegűt. A gazdasági szervezetlenségünk miatt az emberek éhen sorvadnak. (Nagy zaj és ellentmondás a jobboldalon.)

Tisza István gróf miniszterelnök: Senki sem sorvad éhen. Micsoda beszéd ez? Nem hazafias dolog ilyent mondani.

Juriga Nándor: Meglehet, hogy erős kifejezést használt, de meggyőződését nem titkolhatja el. Hiába minden haretéri győzelem, sikereinknek hasznát nem vehetjük abban az esetben, ha idehaza nincsen kenyér. A közjogi paragrafusoknál sokkalta fontosabb és sürgős, erősebb intézkedéseket követel az élelmészeti kérdésében.

Ezután a vitát megszakították és öt órakor áttértek az interpellációkra. Először Hankóczy János kereskedelemügyi miniszter válaszolt Eszterházy Mór gróf két régebbi interpellációjára a hadi munkák díjazásának kérdésében és ismerteti a hadügyminiszteriumnak a honvédelmi miniszteriummal a tárgyban még régebben kötött szerződéseit, melyek megkötötték a kezeit. Kijelenti, hogy csupán arra helyezhetett súlyt, hogy ezeknél a munkáknál a kisiparosokat kellően érvényesíteni engedjék. A bérminimumot kormányrendelettel legközelebb meg fogják állapítani és annak be nem tartását szigorúan fogják büntetni. A részlet áru kereskedelemről és a konfekciós üzletekről a kormány törvényjavaslatokat dolgoz ki és reméli, hogy legközelebb arról is tájékoztathatni fogja a Házat.

Eszterházy Mór gróf a miniszternek röviden válaszol. Szeretné, hogyha a munkaközvetítők a nagy hasznuktól elesnének és ezáltal a munkások jövedelme nyomban megnövekedne. Kivánatos volna az is, hogy a munkabérek a munkaadó jövedelméből százalékos számítással állapítsák meg, amint az Németországban van.

A miniszter válaszát ezután a Ház tudomásul vette.

Ezután Polónyi Géza terjesztett be interpellációt a főváros közéletéről megállapított visszaélések miatt és élesen bírálja a főváros háztartását a visszaélések miatt. Támadja a polgármestert és a tanácsot.

Az ülést öt percre felfüggesztették.

Szünet után Polónyi folytatta beszédét. Támadta Pető Sándort, mint Dénes Aladárnak protektorát s követelte, hogy a kormány erőlyes közbelépéssel gátolja meg a főváros anyagi tönkremenését.

Pető Sándor személyes kérdésben szólal fel, majd utána Barabás Béla az ötven éves népfelkelők hazabocsájtása tárgyában interpellál. Hangoztatja, hogy akik az ötvenedik életévüket betöltötték, a törvény értelmében megszűntek népfelkelési kötelezettségűek lenni. Ezért a hadseregből való elbocsájtásukat kéri. Hogyha az ötven éveseket nem bocsájtják el, úgy kéri legalább könnyebb szolgálatra való beosztásukat. Kérde a kormányt, hogy igaz-e, hogy a népfelkelési korhatárt felemelni szándékozik.

Hazai Samu honvédelmi miniszter kijelenti, hogy mindazok, akik ötven éves koron alul léptek be a hadseregbe, annak kötelezőből nem bocsájtathók el. Az ötven éveseket különben sem használják fel haretéri szolgálatra, a hadvezetőség tiszteltben tartja a törvény rendelkezéseit.

Barabás Béla a választ nem veszi tudomásul, mivel a korhatár felemeléséről nem nyilatkozott a honvédelmi miniszter.

Hazai póttilóg kijelenti, hogy a korhár telemlését nem tervezi a kormány, mire a választ tudomásul veszi a Ház.

Sümegi Vrhos az erdélyi menekült gyermekek iskoláztatása ügyében interpellál és kéri a kormányt, hogy idejében gondoskodjék arról.

Jankovics Béla kultuszminiszter kijelenti, hogy a kért intézkedések már megtörténtek.

Nagy Vince szóvá teszi, hogy Magyarországból több embert visznek a harctérre, mint eseh és osztrák pótkeretektől. Különböző sérelmeket sorolt fel a kifogásolja, hogy a honvédségnél a szolgálatban német nyelvet használnak a harctéren.

Tisza István gróf kijelenti, hogy a felhozott sérelmek kissé kihatolhatók. A kormány éber figyelemmel kíséri az emberanyag igénybevételét, nagy aránytalanságokról szó sem lehet.

het. A háboruban gyakorta megtörténik, hogy különböző csapatrészek összekeveredtek, ez elkerülhetetlen, mivel az ellenség megverése a célunk. Ezért nagyon debattálni ilyenek felett teljesen felesleges. A szolgálati viszony kérdése szabályozva van. Hogyha szabálytalanság fordul elő, azt rendezni fogják. Hogyha valaki közérdeket akar szolgálni, nem üt lármát hangulatkezdő interpellációival, hanem az illetékes tényezőknek hozza tudomására a szabálytalanságokat. Hogyha akkor sem történik intézkedés, ám interpelláljon, amennyit akar, de ezzel nem használ az ügynek.

Nagy Vince visszautasttja a leckéztető hangot, amelyet a miniszterelnök használ. Kijelenti, hogy nem állott módjában illetékes tényezőkkel közölni a sérelmeket. A miniszterelnök választát a Ház tudomásul vette és az ülés tizenkét órakor ért véget.

Amerikába érkezett a „Bremen.”

— Távirati tudósítás. —

Berlin. Az Amerikába megérkezett Brémen a Deutschland hazatérésekor indult el a Weser torkolatából. A Bremen hatvanöt méter hosszú és nyolc méter kilenven centiméter széles. Vízkesztyűje szerkesztésénél tóna. Kruppék kieli Garmisch gyárában építették. Rakományának legnagyobb része értékes festő anyagból és gyágszerkekből áll. Schwarzkop kapitány, a hajó parancsnoka nagyvonalú esztendő és tizenkét éves korától kezdve állandóan a tengeren jár.

Ma estig még nem volt bizonyos, hogy a Deutschland, a Bremen vagy pedig más tengeralatti kereskedelmi hajó-e az, amely Amerikába juthatott, mert a Reuter-ügynökség csak ennyit jelentett:

(London, szeptember 26.) A Reuter-ügynökség jelenti Westarbyból (Rock Island):

„Egy amerikai uszálygőzös kapitánya azt a parancsot kapta, hogy hajójával álljon készen arra, hogy Montauk Point közelébe menjen és onnan egy német kereskedelmi tengeralattjárót New-Londonba (Connecticut) vontasson. Azt hiszik, hogy a német tengeralattjáró a víz alatt várja be a sötétség beálltát.”

(New-London kikötőváros a Newyorktól alig 150 kilométerre van északra, a Tha-

mes-folyó torkolatánál. — Westerby innen 25 kilométernyire. A szerk.)

Ma azonban már tudjuk, hogy a Deutschland testvére, a Bremen volt az, amely rövidesen azután futott ki a Weser torkolatból, amikor a Deutschland diadalmas utjáról hazaérkezett. Most már tudjuk azt is, hogy a Deutschland miért vesztegelt a Weser folyón és miért kellett több napig várni, míg Brémába jöhetett. Sok mondanivalója volt König kapitánynak utraivalól nagyszerű kollégájának Schwarzkop kapitánynak, aki kitűnő tanítványnak bizonyult.

A Bremen tehát a Reuter-jelentés bizonyossága szerint, szerencsésen kikerülte a rá leselkedő fokozottabb mértékű és éberebb szemű veszedelmeket. Augusztus 27-én jelent meg róla egyetlen híradás, a melyben Lohmann dr., a brémai hajóépítő-társaság igazgatója közölte egy újságíróval — s vele az egész világgal, baráttal úgy, mint ellenséggel — hogy „a Bremen nyílt tengeren van, Baltimore felé megy és, mint a Deutschland, festékanyagot visz Amerikába.”

Ennyi volt egy hónap alatt mindaz, amit a Bremen-ről tudunk. A másik, a mai híradás, a mely Amerika partján való megjelenéséről szól.

Csábításért börtönre ítelt egyetemi tanár.

— Bécsi tudósítónktól. —

A prágai országos törvényszék Porges Antal egyetemi tanárt négy hónapi nehéz börtönre ítélte, amiért R. Eugéniát, egy magasabb rangú állami tisztviselőnek a leányát elesébitotta. Az urileánnyal kávéházban ismerkedett meg és csakhamar szerelmi viszony kezdődött köztük. Az anya türe a viszonyt, mert a tanár, aki feleséges ember, azt az ígéretet tette, hogy elvállalja és elveszi szerelmét. Több heti ismeretség után a professzor Bécsbe utazott és magával hívta a hölgyet s úgy beszélték meg, hogy az utazik is, ha a szülők e miatt nem haragudnak. A szerelmes pár csakugyan Bécsbe ment és tizennégy nap múlva a tanár egyedül tért vissza Prágába és az öt felkereső szülők hiába érdeklődtek nála leánya címe iránt, azt nem mondta meg. Azzal vigasztalta őket, hogy mindaddig Bécsben marad, amíg a házasság meg nem történik. Az apa feljelentésére, mint említettük, a törvényszék börtönnel szigorított nehéz börtönre ítélte.

Az elítelt semmisségi panasszal élt és azzal mentegtetődött, hogy az urileány már a vele kötött ismeretség előtt is tisztességtelen volt, mert éjjeleket a házon kívül töltött és erről a szülőknek is volt tudomásuk, tehát a leánynak joga volt ahhoz, hogy oda kövesse őt, ahová akarja. Minthogy a szülők türetek a leányuk életmódját, nem léphetnek fel ellene az elesébitás vádjával.

A bécsi legfőbb semmitőszék tegnap tárgyalta az egyetemi tanár felelőzése alapján, az előkelő körökben is nagy feltűnést keltett ügyet és a nyilvános főtárgyalás alkalmából a tudományos körökben jól ismert professzornak igen sok kollégája, de különösen sok hölgy jelent meg. A főállamügyész a semmisségi panaszok elutasítását kérte, mert nem látta bebizonyítottnak, hogy a szülők tudták volna, vagy türetek volna, hogy leányuk már eme viszony előtt is erkölestelen életet élt. Elmondta a főügyész, hogy az urileányt szülei au-

gol kisasszonyoknál, zárdában neveltették, társalkodónót tartottak mellette. Igaz, hogy gyakran a házon kívül töltött el éjszakákat, de a szülők úgy tudták, hogy egy barátnőjénél, egy mérnök feleségénél alszik és egész viselkedéséből az tűnik ki, hogy hazudott szüleinek, azokat félrevezette, de ezek nem tudtak arról, hogy viszonyai vannak. A vádlott tudta, hogy a leány szüleivel együtt lakik, nincs önálló jövedelme és hogy az atyja gyakran megfedte. Tudta azt is, hogy a szülők sohasem fogják beleegyezésüket adni, hogy vele Bécsbe utazzék. Ez azt bizonyítja, hogy a szülők nem mondták le arról, hogy gyermekük sorsára befolyást gyakoroljanak és ezért fennáll az elesébitásnak esete.

A semmitő szék a főügyész érvei alapján elvetette a semmisségi panaszokat és kimondta, hogy a vádlott megsértette a szülőknek ama jogát, melynek alapján ők határozzák meg, hogy gyermekük hol tartózkodjék. A törvény még akkor is respektálja a szülőknek ezt a jogát, ha gyermekük prostituálttá lesz.

Menekültek asztalánál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az egyetemesség, az összetartozandóság ünnepét üli az izraelita világ holnap, amikor — a maga ősi időszámításával — ötezerhat-százhetvenhetedik esztendőjének első napját jelzi.

Az izraelita új esztendő harmadizben fordul immár a világháború véres áradatába s talán ez a körülmény mályiti el és teszi közvetlenebbé annak megünneplését az aradi hitközségben, amely ez alkalommal ismét gondoskodik azokról is, akiknek nélkülözniük kell az otthon melegét, a családiasztal hívogatóját.

Vágvölgyi Lajos dr.-é, a hitközség főrabijáé volt a gondolat, hogy az új esztendő vigiliáján vendégül látja a hitközség az otthonatlan izraelita katonákat s otthonukat vesztett erdélyi menekülteket. Kegyes adakozásra szólította föl a hitközség tagjait s az adakozás oly nagyarányu volt, hogy nemesak a mai szent estén, de az ünnep minden napján dus asztalhoz ültetheti a szeronesetleneket.

Ma este terítették meg az első ünnepi asztalt az izraelita népkönyha Zrinyi-utcai épületében, ahol mintegy száz magyar, osztrák és német katona jelent meg, akiknek sorait szomorú képen tarkították a menekült férfiak, asszonyok és gyermekek.

A vacsora Vágvölgyi Lajos dr. magas száruyalásu imájával vette kezdetét, s mondta az ünnepi áldást is a igazán megható látvány volt, ahogyan könyvel a szemükben s fájdalmas hazagondolással a szívükben telepedtek le a fehérre terített, gyertyákkal ékes asztalok mellé az otthonatlanok.

Előkelő asszonyok és urileányok szolgálták föl a dus vacsorát s gondoskodtak minden egyes szomorú vendégről. Az Aradi Közlöny munkatársa az alábbi neveket jegyezte föl: dr. Somogyi Gyuláné, dr. Schreiber Vilmosné, Weil Józsefné, Tenner Józsefné, Eiles Árminné, Ranschburg Sándorné, Braun Gusztáwné, Stein Lici, Löwi Irén, Havas Böske, Parrag Margit, Massanszker Böske, Künstler Isón, Weil Magda.

A hitközség az ünnep minden napján hívás nélkül is vendégül látja az otthonatlan katonákat és otthonukat vesztett menekülteket.

„Mackensen vezet bennünket“

— Távirati tudósítás. —

Stockholm. A Nowoje Wremja jelenteti: A legbefolyásosabb román politikusok szemére vetik Bratianu miniszterelnöknek, hogy kedvezőtlen időpontban avatkozott be a háborúba, mert az egész Balkán a központiak birtokában van és Bulgária versenytárs nélkül, mint győztes, tetszés szerinti intézkedéseket tehet a Balkánon. Bratianu elszalasztotta a kedvező időpontot a múlt évben, amikor Szerbia és Románia közösen meggátolhatták volna Bulgária mozgását.

Szófia. A vezérkar lapja, a Vojenni Izvesztia közli Wasilew képviselő cikkét a „Korrupció hadserege“ címmel, amelyben a besszarábiai oláh képviselő az oláh hadseregről megírva a véleményét, kijelenti, hogy az oroszok hasztalan kísérlik meg a gyáva oláh hadsereget segíteni, mert az csak szégyenletes vereségeket szenvedett és erőteljes offenzívára is képtelen. A cikk idézi az oláh vezérkar jelentésének bizalmas kiadását, amely a világháború kitörése előtt jelent meg és az oláhokról a következőket írja: Az oláh hadsereg jól lehet, jól fel van fegyverezve és jól van ellátva, offenzív szellemet aligha mutathat fel és nagyon kevés az ellentálló képessége, balsikerek esetén pedig fejvesztettségé folytán a legnagyobb pániknak van kitéve. Az oroszoknak ez a véleménye, — mondja Wasilew — Dobrudzsában ragyogóan igazoltatott. Remélhető, hogy az oroszok igazát továbbra is beigazoltathatjuk.

Stockholm. Az orosz lapoknak jelentik Réniből: Bárha az ellenséges támadások Dobrudzsában már nem olyan hevesek, ez az állapot azonban csupán átmenetinek tekinthető. Fordulat csak akkor lenne várható, ha az oroszok ezen a fronton döntő offenzívába fognának. De ez teljesen lehetetlen, mert a harevonalunk nem elég erős, mivel a legénység nagy részét betegségek miatt kórházakba kellett küldeni, továbbá azért is, mert az utánpótlás nagy nehézségekbe ütközik. Ugyanis a túlterhelt bukaresti fővonalon kívül csak a tulceai vasutvonal áll rendelkezésre, úgy, hogy lehetetlen volt az áttörési offenzívához szükséges tüzértés oda szállítani. A belgárok a legnagyobb elkészenedéssel harcolnak az oroszok ellen. Az egész fronton óriási plakátokat állítottak fel az oroszokkal szemben, amelyen ez a felírás olvasható:

Mackensen vezet bennünket.

Az oláhok a legutóbbi időben jelentékeny támadták az ellenséget. Erdélyből nagy csapatömegeket hoztak ide és ott nagy nehézségeknek teszik ki magukat, mivel különösen keleti Erdély lakossága, melyet magyarok és németek laktak, nem fogadja tárt karokkal a „felszabadító oláhokat“.

Genf. Az Echo de Parisnak jelentik Bukarestből: A román-orosz hadsereg Harsova- és Babadag-vonalon új hátsó védelmi vonalat épített, amely Konstanza nem valószínű eleste esetén az ellenséges hadsereg útját a Duna-torkolatnál végérvényesen el fogja zárni.

Frankfurt. A Frankfurter Zeitungnak jelentik Berlinből: Az itteni bolgár követség a következőket közli: A semleges államok szófiai követői az oláhok dobudzsai kegyetlenkedését megvizsgálták, mely vizsgálat eredményeit rövidesen publikálni fogják.

Luganó. Pétervárról jelentik: A legutóbbi Zeppelin támadás Bukarest ellen az ötödik volt. A legujabb francia elhárító ágyuk még nem érkeztek meg Romániába, ami a repülő-támadások credményét érthetővé teszi.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Szombaton, szeptember 30-án „Mágnás Miska“ operette. (A. bérlet.)

Vasárnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyárrakkal „Tatárjárás“ operette, este nyolc órakor rendes helyárrakkal „Legénybucsu“ operette. (B. bérlet.)

Hétfőn, október 2-án, „Nagymama“ vigjáték (C. bérlet.)

Kedden, október 3-án „Kornevillei harangok“ operette. (A. bérlet.)

Szerdán, október 4-én és csütörtökön, október 5-én „A szerelem“ ujdonság. (B. és C. bérlet.)

Pénteken, október 6-án diszeldadás „Hadak útja, a székeliek harca“. (A. bérletben.)

Jönnek a színészek.

Hónap érkeznek haza a színészek. Két hónapos távollét után újra hazasiatnak, hogy a hallgatva álló muzsacsarnok lelkét felebrezzék. E hét két első napján még előadást tartottak Hódmezővásárhelyen, honnan az erkölesi siker babérai mellett, jelentős anyagi sikerek esőrgő pénzétis magukkal hozzák. Legalább így reméljük, így következtetjük azokból a hangulatos szép és elismerő kritikákból, melyekkel hódmezővásárhelyi lapjaink örvendeztették meg a társulatot.

De ha nem így volna is: akkor is szívesen és örömmel várjuk őket. Hiányzauak nekünk mindennapi életünk kedves osztályosai, örömtelen óráinknak felderítői. Csak jöjjenek, ha üres is a tarsoly, hozzák magukkal hangjuk ezüstjét és jókedvük aranyát. Lopjanak derüt, mosolygást Arad arcára; nem oly halálán ez a város, hogy leveles dohányal ne eserélné fel a színészek vágott dohányát. Szükségünk van rájuk: az élet elevenítő erői közé tartoznak, kiket nagyon meg kell becsülnünk. Shakespeare azt mondja: „Minden halát megérdemel az, aki megnevetet!“ Molière szerint: „Kacagi, az élet akkor se ér többet, ha nem kacagsz!“ Echegaray, a most elhunyt nagy spanyol költő írja: „Mi ér többet? A könyv vagy a mosoly? — Ki nem könyvezett soha, mosolyt nem érdemel!“

Költők szavát, nemzetek bölcsességét, évszázadok humorát hirdeti a színész: ki ne hallgatná örömmel?! Ok mindig visszaadják nekünk azt, amit tőlünk a sors elrabolt. Ok azok a magusok és varázslók, akik aranytálon hordanak vissza nekünk mindent, amit az élet lassankint ellopott tőlünk. A rivalda fénye előtt újra álmodtatják velünk az életet. Tükröt tartanak elénk, amelyben azt látjuk, amit akarunk. A fehér fűrtökre visszadereng a drága ifjúság tavaszi fénye, a kiégett szívekben fellobog újra egy pillanatra a hunyó parázs, a bánat elalszik a szavak zenéjén s a könyes szem felszárad a tréfák sugarában. Ugy bizony, ok hozzák magukkal tarsolyukban az egész élet legdrágább értékét: az illúziók esodás, színes világát!

Csak nyissák ki hát újra a laterna magika bűvös ajtóját, melyen keresztül ragyogva önzönlik elő minden, ami kedves, drága és örökkévaló: az ifjúság, a szerelem, a mámor, a hit, a diadal, az üdvösség!

Jertek csak álheregnők, hamis királyok, mesék tüdőrnői, kopott miniszterek: a ti világotok szebb is, jobb is, tisztább is, érthetőbb is, mint a miénk! Jertek s felejtsétek el velünk ezt — ti kedves komédiások! Z.A.

A kaméliás hölgy.

(Dumas megfilmesített drámája, bemutatja az Uránia színház.)

Az irodalmi filmtémák mindig nagyobb és nagyobb helyet követelnek maguknak a mozi vásznon. A mozi fejlődésével a kultura követelményeinek, melyek egyben a mozi közönség követelményei is, növekedésével szaporodnak ezek az irodalmi slágerek, a melyek a mozi lassanként a kultura első tényezőjévé emeli fel. Láttuk tavaly Az alagutat, Rókautat, Szegény gazdagokat, Lion Leát, Odettét, s ma elérkeztünk az irodalmi művek gyöngyéhez, a kaméliás hölgyhöz.

A világ legtöbbet adott színműve került most ezzel filmre és maga az a tény, hogy mindenki látta a drámát biztos sikert jósolt már előre is. S a mikor a film megjelent, a siker olyan viharossá, olyan nagygyá fokozódott, melyhez hasonlót csak Az alagut előadása alkalmából észlelhettünk. A kaméliás hölgy örökké fiatal, mindenki részére ragyogó sikert jelentő szerep olyan kezébe vándorolt át, a hol a tehetség és tudás aranyával zománcozták be s az, hogy a művészet gyönyörével sirják el a könyveket s azzal jelennek meg a mosolyok is. A kokott, a ki illátalan kaméliát tűz hajában és gavallérosan hal meg, szedimmosoly ajkán, sohasem kapott külön személyesítőt, mint éppen Franceska Bertinit, a ki szépségben, művészetben, graciozításban és alakban éppen e szerepre való. Gautier Margit eleganciája, hódító külsője, minden férfit elhódító szépsége még sohasem jutott annyira érvényre, mint most ezen a filmen. Szinte azt mondhatnók, hogy Dumas Sándor, a ki közismerten nagy nőbarát volt Gautier Margitot csak ilyennek képzelhette el, a milyen Franceska Bertini. Töközolni lehetne a jelzőket, de csak azt jegyezzük fel róla, hogy szenvedélyes volt boldogtalan, zokogni kellett a hogy a nagy nőt ábrázolta, a kinek a szíve a szerencsétlensége. Csak nagy művészet, megértés és finomság birtokában lehet olyan ragyogóan szerepeket megjátszani, mint azt a művész nő teszi.

A film maga pazar pompájával, gyönyörű kiállításával nagyszerű fotográfiájával eleventi meg az eredeti drámát, csakhogy gazdagabb, mozgalmassabb a színpadi előadásnál. A Mozgóképtthon hetekig tartó hatalmas nagy siker után a színház ma mutatja be először ezt a remekművet. 5

* **Nagy amerikai dráma az Apollóban.** Nagystilű amerikai drámák mindig nagy közönséget vonzanak. Ma is telt ház nézte végig az Apollóban a „Préda“ című amerikai képet, amely megrázó momentumokat hoz elénk Newyork rejtelméből. Ugy az idegizgató mese-szöveg, mint a darab szédületesen nagyszabású feldolgozása, minden tekintetben magán viseli az amerikai filmgyártás márkáját. Move lelkész leányát, aki a cselekmény homlokterében áll, Clara Kimball Joung, a newyorki színpadok ünnepeit primadonnája kreálja. Szépségével és játéknak tökéletességével feltűnést és hangulatot keltett a nézőközönségben. A nagyszerű amerikai drámán kívül háborus aktualitásokat és egy rendkívül bájos Nordisk vigjátékot mutat be az Apolló, amely ezt a szerencsésen összeállított műsort még csütörtökön mutatja be. 3

* **A 12. számú vámbivatal a címe azon izgalmas kémdrámának,** amelyet a budapesti színházakkal egyidejűleg vasárnap mutat be közönségének az Erzsébet-mozgósínház. A darab főhőse egy ellenséges állam kémnöje, ki a másik állam képviselőjétől egy szerelmes együttlét alkalmával a titkos távirat-kulesot ellopja. A báró korán kelve, észreveszi a történeteket, megkezdődik az örületes hajszá automobilon, mikor már ezzel vesztve látja célját, a báró egy pilótához folyamodik, ki üldözőbe veszi a kémnő autóját s hamarabb éri el a 12. számú vámbivatalt, hol a kémnő autóját feltartóztatva, a kémnőt elfogják. Vallatóra fogják, de ő konokul tagad. Röntgenezés alá bocsájtják, a tagadás nem használ, mert a titkos kulesot a hajában megtalálják. Dacára a báró kérésének, a kémnő kiveszi megérdemelt büntetését. — **Legközelebb: Két szenzációs sláger.** 3461

* **Henny Porten az Apollóban.** A csodaszép, bájos Henny Porten pénteken, szombaton és vasárnap játszik az Apolló slágerében, a „Három ernyő és fél“ című vigjátékban. 3

Részletek a vulkáni és szurduki új harcokból.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A magyar és osztrák, valamint német hivatalos jelentések, amelyeket lapunk mai számában közöltünk, már tudtul adták, hogy egyelőre kénytelenek voltunk Vulkántól és Szurduktól visszavonulni és eme területeket átengedtük az ellenségnek. E harcok színteréről ma Aradra érkezett az oláh-magyar határon lakó egyik tekintélyes kereskedő, aki a visszavonulás előzményeit és részleteit a következőképpen mondta el az *Aradi Közlöny* munkatársának:

— Tudvalevő, hogy a hunyadmegyei bányavidék visszafoglalásánál együtt harcoltak a magyar, német és osztrák csapatok és nagyszerű lendülettel sikerült az oláh csapatokat a szó teljes értelmében keresztüldobni a határhegyeken.

Vasárnap délután és hétfőn kora reggel megfigyelőink a hegyek csúcсарól konstatálni tudták, hogy a völgyekből igen erős orosz osztagok vonulnak fel. Az oroszok teljesen önállóan fejlődtek fel és az oláhoktól elkülönítve kezdték meg támadásukat a határon, valamint a szorosoknál. Az ágyuzás, majd a gépfegyverkattogás egyre közelebb jutott a szorosokhoz s a környék lakóihoz s már hétfőn délelőtt sejtették, hogy az orosz és oláh tulerővel szemben határbiztosító osztagaink kénytelenek lesznek ideiglenesen visszavonulni. Hétfőn a délutáni órákban adta tudtára a katonai parancsnokság a Vulkán és Szurduk környékén levő lakosságnak, hogy aki akar, igyekezzék minél előbb menekülni, mert bizonytalan, hogy az odaérkező segédcapatok érkezésének idejéig fel lehet-e tartóztatni az ellenséget. Erre a környékről 1700-an keltek utra. Ezek valamennyien végig éltek már az oláhok uralmát és kijelentették, hogy nem akarnak még egyszer, habár csak időlegesen is oláh, alattvalók lenni. Elég volt nekik az oláh uralomból. Hangsúlyozni kívánom, hogy azok, akik most menekültek, csak először hagyják el otthonukat és nem visszatérő menekültek. A szeptember elején elmenekült lakosság közül ugyanis még senki sem térhetett vissza falujába, mert katonai parancsnokságunk nem engedte meg ezt. Az új menekülők hétfőn délután 5 óra tájban indultak el és Pujig természetesen gyalog kellett megtenniük az utat, mert a vonat egyelőre Pujon túl a vágány megrongálása következtében nem közlekedhetik, Pujnál azután bevaggonirozták a menekülteket. A megrongált hidak és sínparók kijavításához a magyar államvasutak mérnökei és munkásai már hozzáfogtak, azonban most, remélhetőleg rövidebb időre, fel kellett

függeszteni ezt a munkát.

remélhetőleg igen rövid idő lefolyása alatt újra határainkon túl folytatódik a harc. A most folyamatba tett küzdelmekben részt vesznek ismét a honvédek is, akik parancsnokuk vezetése alatt oroszlanbátorsággal rontanak a tulerőben levő ellenség ellen.

Vigyázat! Menekült!

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Központi szálloda ujonnan megnyílt éttermébe félénken állított be tegnap este egy szerényen öltözött, jó termetű fiatal nő. Szőke volt és halovány; fáradtnak látszott és nem volt kis-kabátja.

— Egy menekült nő! szállt a suttyogás az asztalok között.

Eközben egy csöndes homályos sarokban, egy kis asztal mellett helyet foglalt a szőke nő. Szerényen rendelt magának egy ötfogásos kis vacsorát, melyet látható étvágygal költött el. Egy csésze forró feketekávé még s kis ezüst tárcából finom cigaretta került elő, melyre csakhamar rágyujtott.

— A megjelenése nagyon szerény, de a tárcája jól kipárnázott! vélte az egyik kiszolgáló kisaszony, ki csakhamar beszédbe is elegyedett a vacsorázó hölgygel.

A szomszéd asztal mellett aradi újságírók ültek, kik kíváncsian hallgatták a beszélgetést.

— Parancsol még valamit a nagyságos asszony?

— Köszönöm, nem. De ne szólítson nagyságos asszonynak: leány vagyok.

Az egyik újságíró szeme felesillant.

— Most érkeztem Aradra, folytatta tovább a szőke nő, így, ahogy lát. Ott maradt mindenem Petrozsényban, még kabátot se hozhattam magammal.

— Szegény kicsike, sóhajtott a szomszédos újságíró.

Bármily halk volt is a sóhaj, a kis nő meghallotta:

— Ne sajnáljon uram! Minden áldozatot meghozunk most a hazáért.

Az újságíró illendőnek tartotta, hogy bemutatkozzék: — X. vagyok. Megengedi, hogy helyet foglalhassak.

— Kérem, tessék, szólt bágyadtan a nő, egy újságíró mindig segítségére lehet egy szegény menekült nőnek.

A fiatal ember és fiatal nő élénk beszélgetésbe merültek.

— Menyasszony vagyok s most keresem a vőlegényemet. Oh Janikám, hol lehet most, biztosan értem sóhajtozik.

— Ne sajnálja kérem, majd megvizsgálódik. De ha esetleg elkallódnék Jani a rettenetes zűrzavarban, az se bánja: itt vagyok én, leszek én vőlegénye: akár a világ végéig is.

A lelkesedést kedves mosollyal honorálta a nő. Pár perc múlva már az utcaán voltak. Bizalmasan csevegtek, mintha régi ismerősök lennének, A Hungária kávéház előtt vidám zeneszó köszöntötte őket.

— Gyerünk be, indítványozta a nő s egy pillanat múlva már ott ültek a kényelmes székeken.

De békén nem sokáig ülhettek. Egy pincér jelent meg a párocska előtt s valamit sugott az újságíró fülébe:

— A rendőrfogalmazó ur hívja a szerkesztő urat.

Az újságíró odasietett a rendőrfogalmazóhoz, ki izgatottan közölte vele:

— Tudja-e kivel ül együtt? Régi ismerőse?

— Dehogy, felelte az újságíró, tíz perccel ezelőtt ismerkedtem meg vele.

— Akkor szöktesse ki gyorsan a hátsó ajtón, mert itt van a férj, aki most pillantotta meg önöket s botrányra készül.

Az újságíró megtapogatta a revolverzsebét s visszasietett a nőhöz. Azt a legnagyobb izgalomban találta, épen egy levelet bontott fel, amelyben ez állott: — „Most mit csináljak a kis kabátal?”

A kávéházban ezalatt kinos esőnd, várakozás és zavar uralkodott. Egy pillanat alatt mindenki tudta az esetet: férj, feleség és udvarló, botrány s a szemek várakozásteljesen keresték a szereplőket.

A szereplők pedig fizettek és távoztak.

A nő és az újságíró siettek elől, hátul pedig követte őket a férj. A helyzet kritikus volt, de nem megoldhatatlan. A Központi szálloda előtt megállt a nő s oda sugta az újságírónak:

— Most hagyjon magamra — a férjemmel.

Az újságíró néhány lépéssel tovább ment s meghúzódott a ház sarkának árnyékában, ahol a következő párbeszédet hallotta: — Azért mondtam a kávéházban, hogy a férjed vagyok, mert elakartam távolítani mellőled azt a firkászt. Jól tettem?

— Jól édes, bugta a nő.

— A férjed Budapesten hagytam, én úgy szöktem utánad. Elloztam a nálam felejtett kis kabátot is.

— Drága vagy.

S megindultak a sötét utcán. Újságíró barátunk szomorúan nézett utánuk s így morfondírozott: Vacsora előtt más menyasszonya volt, vacsora után az enyém; a fekete kávénál férjes asszony lett, a bucsuzásnál pedig másnak lett a kedvese... Soha többet nem állok szóba magányosan bolygó szőke hölgygel s ha ügyet látok, mielőtt szóba állnék vele, felírom egy darab papírosra: „Vigyázat! Menekült!”

Entente jelentések a nyugati harcokról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

London. (Hivatalos.) Comblesbe nyugatról behatoltunk, az ellenség ellentállása megtört, veszteségei igen súlyosak.

Rotterdam. Londonból jelentik: Az angol csapatok elfoglalták Tiepvalt.

Páris. Hivatalosan jelentik: A csatát ma eredménnyel folytattuk. Ma reggel offenzívánkkal a francia csapatok Combles nagy részét elfoglalták és érintkezést létesítettünk az angolok jobbszárnyával. Combles északnyugati részét megszüntítettük az ellenségtől. Az egész falu kezünkbe jutott. A zsákmány tetemes, különösen a muníció és az élelmiszer sok. Combles tele van német holttestekkel.

Páris. (Hivatalos.) Comblesben 1200 embert elfogtunk, 30 gépfegyvert zsákmányoltunk.

London. A németek új típusú tengeralattjárókat alkalmaztak, amelyeknek több torpedóirányítójuk van, úgy, hogy torpedóikat minden irányból ki lehetik.

Elfogatás előtt állott az orosz centrum Dobrudzsában.

— Távirati tudósítás. —

Bern. A nagy szeptemberi dobudzsai esztának leírását most közlik orosz források alapján a Times és a Daily Maily. A leírások a következőket mondják:

Dobrics elvesztése után Szilisztria kiürítésének kellett jönnie, mert a Kurtbanar felől előnyomuló bolgár erők támadása nem engedte pihenőhöz jutni a román erőket. A visszavonulás eleinte a legnagyobb rendben történt, de a bolgárok szívós és folytonos támadása az operációkhoz nem szokott román csapatok szellemét megingatta, úgy hogy nem azzal a rendezettséggel érték el a caraomer—cuzguni vonalat, melylyel kellett volna. A bolgár lovaság folytonos aktivitása között a visszavonulás mégis befejeződött szeptember 12-én, de még meg sem érkezett a várt tüzérségi megerősítés, a bolgár-német előőrsek már érintkezésben voltak az orosz-román előőrsekkel. Nagy csatára volt kilátás. A csapatokkal meg kellett értetni, hogy ezen a ponton a legszívósabban ki kell tartani, különben az ellenség olyan eredményeket ér el, miket bajos lesz helyrehozni. A román csapatparancsnokok lelkesítő hadparancsot intéztek legénységükhöz, melynek támogatására, illetve kiegészítésére hat friss ezred érkezett és több üteg nehéz ágyut állítottak föl.

Az orosz-román hadsereg centrumát három orosz és egy orosz-szerb hadosztály tette. Harcot látott, megkeményedett harcosok. Azarlac és Aaci között volt a centrum, míg a román balszárny a caraomer—mangaliai szektort, a jobbszárny, mely szintén románokból állott, az azarlac—cuzguni ut mentén a lipnitai tóra támaszkodva várta a bolgár-német támadást.

A támadás az egész vonalon szeptember 13-án kezdődött, még pedig egyforma hevességgel. A támadásokból a az azt támogató tüzérségi tüzből nem lehetett megállapítani a támadók szándékát, hogy hol keresik az áttörés pontját, azonban kétségtelen, hogy erre törekedtek. Rettentő ágyutűz pergett az orosz-román vonalakra. A t bori tüzérség az orosz részen nagyobb volt, azonban a német nehéz ágyuk tulsúlyba kerültek. A főparancsnok kénytelen volt a balszárnyra állíttatni több nehéz orosz üteget, melynek rendeltetése a centrum esetleg való előretörésének támogatása volt. A bolgár csapatok a román balszárnyat déli egy órakor a dobrics—mergidiai vasuti vonal két oldalán szuronyrohammal visszaverték. Azok a zászlóaljok, amelyek itt állottak, először voltak tüzből. Állásaik a szó modern harcászati értelmében véve nem voltak, csak gyöngye fedezékeik. Az ellenség áhrapnellütze elégséges volt, hogy ezeket az állásokat kiürítésre kényszerítse. A román zászlóaljok visszavonulóban voltak, amikor a bolgár roham jött. Az első támadás élesen behajlította ezt a szárnyat, úgy, hogy délután négy órakor az orosz-szerb centrum már megérezte ennek hatását és oldalozó tűzbe került. Bár nyolc támadás érte, kitartott és feltartóztatta a dühös bolgár-német támadásokat.

Ugyanilyen volt a helyzet a román jobbszárnyon. Kis tüzérségi tűz után a bolgár csapatok támadásba mentek át és egy lökessel hat kilométerre szorították vissza a román erőket, melyek a kézi harcot nem állották. Este az volt a helyzet, hogy az orosz centrum, mely keményen állott, be volt ökölve az ellenség

ges vonal centrumába, mely félkör alakuan ölelte át.

Az éjszaka folyamán az orosz tábornokok sürgetésére a két szárny, mely mint említettük, román katonákból állott, ellentámadással próbálta visszafoglalni eredeti pozícióit. Két rohamot intézett a jobbszárny, hármat a bal. Egyik zászlóalj a másik után indult támadásra, de a bolgárok nemcsak, hogy visszaverték, hanem kiinduló pontjuktól visszavetették. Rettentő veszteségekkel folytak ezek a harcok, a bolgár ellenőrkések a románok fölé kerekedtek a reggelre az orosz centrum felig körül volt kerítve.

Tizennegyedikére kritikus lett a helyzet. Az oroszok most kétségbeesetten támadták meg a bolgárokat, hogy vonalaikat keresztülgázolják. Levegőt kellett teremteni, mert a nyomás kibírhatatlan volt. A bolgár centrum azonban nem tört meg, hanem engedett Hadzikőj irányába. Ezzel az orosz front ékszerűen megnyult.

A bolgár szárnyak ezzel egyidejűen a románokat hevesen megtámadták és visszaverték. Délben az volt a helyzet, hogy az orosz centrum körül volt kerítve a csak lazán függött össze a román szárnyakkal. A német tüzérség borzalmas tüzzel árasztotta el a centrum két oldalát, mely most kritikus helyzetbe került: az elfogatás elé. Az orosz vitézség most tündökölt legjobban a háboru egész folyamán. Szuronyral kellett kitörniök a gyűrűből. Azon a részen, melyet még nem tudtak a bolgárok bezárni, történt a véres visszavonulás. Rettentő kényszerrel verekedtek ki magukat az oroszok anélkül, hogy a megzavart román erők segítségükre tudtak volna jönni. Ez a csata az oroszok csatája volt. Tizennegyedikén éjjel sikerült kiszabadulni a körülzárásból és tizenötödikén már utóvédharcok között vonultak észak felé . . .

Hustalan nap — hus nélkül.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma szerda van s mi itthonmaradt kettő-három nyomorult, e földdarab szegény ördögei, bátran azt hihetjük, hogy hushagyó kedd szent ünnepe kopogtatott be házuk ajtaján. A hushagyó keddből, hushagyó szerda lett, azzal a külömbséggel, hogy évenként nem egyszer, hanem, sajnos, hetenként kétszer, egyszer szerdán, másszor péntek napján köszönt bennünket.

Hustalan napok tértek házukba, néhol szívesen látott, néhol kellemetlenül fogadott vendégek gyanánt. Eltűnt asztalunkról a hus, egyelőre csak hetenként kétszer. Utóbb talán többször is. Hütlenn lett hozzánk, megunt, visszautasította évezredek óta iránta táplált szeretetünket s most e nehéz időben igyekezik elpártolni tőlünk, akik minden mobokulajáért kincseket adtunk cserébe. S e hütlenséget felsőbb parancsra teljesíti. Felsőbb parancsra, mint engedelmess, jó katona, mert hiszen háboru van s őt is besorozták dicső hadseregünk kötelékébe s az a megtisztelő szerep jutott számára, hogy vitéz katonáinkat táplálja.

Ma volt az első tulajdonképeni hustalan nap. Az előbbieken még ehettünk szárnyast, borjut, juhot, de máttól kezdve már azt sem. Az aradi vendéglők étlapjain a renedelethez hiven ma már nem szerepelt hus. De azért elég jól lehetett enni ma is Aradon:

A Fehér Kereszt étlapján például: Namurtót, tojás omelette, kőrisztráng. Huméne a la

Ouursperg. Omelette Princesse, Omelette Chasseur, Omelette Oriental, Bacon and Eggs, spanyol burgonya, pacal tojással, savanyu tojás, tojás-coteletts, sóska tojással, szerepelt. Kánya Géza éttermé pedig: töltött paprika, burgonyacoteletts, paprikás gomba rizsszel, harsa rántva, tok roston, gyuvets, gombás koteletts, makaróni csőben sültve, kelvirág vajjal, tojáslepény parmai sajttal, öntött tojás tatármártással gyönyörködtette az inyeket.

Ezer menekült felruházása.

(A Növédelmi Iroda tevékenysége.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad háborus jótékonykodásának munkájából esőndben, minden hangos hivalkodás nélkül, de annál jelentősebben veszi ki a részét. az alig pár hónap előtt alakult *Socialis Missio Társulat*, amely nemcsak a háboru szükségkötőit látja el pénzbeli és a legkülönfélébb természetbeni segélyekkel, hanem Növédelmi Irodája útján, elhelyezésükről, munkához juttatásukról is gondoskodik.

Az Aradi Közlöny munkatársának módjában volt bepillantást nyerni a Növédelmi Társulat jótékonyági munkájába, amely a nagyközönség minden elismerésére és megbecsülésére tarthat számot. Tömegesen keresik fel a háboru szerencsétlenjei a Társulat Irodáját, ahol lelkes urhölgyek — élükön Baross Boriska elnöknel, — a legkülönfélébb gondoskodással állanak a támogatásra szorulóknak rendelkezésére.

A Növédelmi Iroda jótékonyági munkájához szükséges anyagi erőket, részben a befolyó tagsági díjakból, a nagyközönség adományaiából s a város támogatásából nyeri, amely eddig is ezer koronát juttatott az Irodának. Május óta — amikor a Társulat megalakult — havonta mintegy 100 egyént részesít pénzbeli és természetbeni segélyben.

A segélyezés, — mely felekezeti külömbség nélkül történik, — az oláh betörés okozta Erdélyrészi menekülés óta nagyban fokozódott. Naponta átlag 60—70 egyén részesül 2—4—6—10 koronás pénzbeli támogatásban, amelynél azonban sokkal nagyobb értéket képvisel az a rengeteg ruhanemű és élelmicikk, amelyet a Növédelmi Iroda naponta a menekülteknek juttat. Szövetet, vászonneműt vásárol össze az Iroda a helybeli kereskedőktől s azt női- és gyermekruhakká, fehéreneműekké dolgozza és dolgoztatja föl.

A helybeli Vörös Kereszt Egyesület varrodájában Bilich Mátyásné vezetése alatt aradi urasszonyok és urleányok szorgos kezekkel varrják a legkülönfélébb ruhaneműeket, úgy, hogy eddig mintegy 1000 egyént ruháztak föl. A nagyközönség is rengeteg ruhaneműt juttat a Növédelmi Irodának, azonkívül különböző élelmi cikket, ágytollat, amelyet a menekültek újszülött csecsemőinek pólyázására használnak föl.

A Növédelmi Iroda állandóan inspekiót tart a helybeli vasuti állomáson is, ahol az átvonuló menekülteket látja el ruhaneművel, míg benn a városban nemcsak azokat juttatja segélyhez, akik maguk fordulnak az Irodához, hanem a szekérrel menekülőket is élelemmel, kenyérral, szalonnával látja el.

Az Iroda a maga tagjai útján állandóan bepillantást nyer a helybeli szegények életviszonyai közé is, amennyiben látogatást tesz otthonukban s ahol arra szükség van, azonnali gyors segélyt utaltat ki.

Mindenképen érdemes munkát fejt ki a Növédelmi Iroda, amely nemcsak a nagyközönség megbecsülésére szolgál rá, hanem az anyagi támogatásra is, amelynek révén a maga jótékonyági munkáját még intenzívebben és még nagyobb keretben folytathatja.

Neueste Nachrichten.

Der Budapester Generalstabsbericht.

Amtlich wird verlautbart: Budapest, 27. Sept.

Oestlicher Kriegsschauplatz:

Front gegen Rumänien:

Bei Petrozsény sind wir nur auf dem Berge Tulielui im Gefechtsfühlung mit den Rumänen gekommen. Bei Nagyszeben nehmen die Kämpfe einen für uns günstigen Verlauf. An der siebenbürgischen Ostfront stehen an zahlreichen Punkten unsere Sicherungstruppen in Gefecht. Im Bystrizioragebiet wurden rumänische, nördlich von Kirlibaba und in der Gegend des Dudowa russische Vorstöße abgeschlagen. Weiter nördlich nichts von Belang.

Italienischer Kriegsschauplatz:

Keine grösseren Kämpfe. Auf der Karsthochfläche stehen Teile unserer Stellungen zeitweise unter starkem Artillerie- und Minenwurf-feuer.

Südöstlicher Kriegsschauplatz:

Die Lage ist unverändert. Hüfer, Feldmarschalleutnant, der Stellvertreter des Chefs des Generalstabes.

Der Berliner Generalstabsbericht.

(Amtliche Meldung.)

Berlin, 27. September. Grosses Hauptquartier.

Westlicher Kriegsschauplatz:

Heeresgruppe des Kronprinzen Rupprecht von Bayern:

Die Fortsetzung der Schlacht nördlich der Somme führte gestern wiederum zu überaus starken Artillerie- und erbitterten Infanteriekämpfen. Die spitz vorspringende Ecke von Thiépval ging verloren. Beiderseits von Courcellette gewann der Gegner nach mehrfachen verlustreichen Rückschlägen schliesslich Gelände. Weiter östlich wurde er abgewiesen. Den Erfolg vom 25. September vermochte er, abgesehen von der Besetzung des Dorfes Guedecourt nicht auszunützen. Wir haben seine heftige Angriffe auf Leshouesdourt und auf der Front von Morval bis südlich von Bouchavesnes zum Teil in Handgemenge blutig abgeschlagen. Südlich der Somme sind französische Handgranaten-Angriffe bei Vermandovillers und Chaulnes misslungen. Im Luftkampfe wurden gestern und vorgestern an der Somme sechs feindliche Flugzeuge, ein weiteres gestern in der Champagne heruntergeschossen.

Oestlicher Kriegsschauplatz:

Heeresfront des Generalfeldmarschalls Prinz Leopold von Bayern:

Die Lage ist unverändert.

Front des Generals der Kavallerie Erzherzog Karl:

Nördlich der Karpathen keine Ereignisse von Bedeutung. Neue Kämpfe im Ludowa-Abschnitt sind wiederholt mit einem verlustreichen Misserfolge der Russen beendet.

Kriegsschauplatz in Siebenbürgen:

Unsere Angriffe bei Nagyszeben machten gute Fortschritte.

Balkan-Kriegsschauplatz:

Heeresgruppe des Generalfeldmarschalls Mackensen:

Luftschiff- und Fliegerangriffe auf Bukarest wurden wiederholt.

Mazedonische Front:

Am 25. September wurden östlich der Presposeen weitere Vorteile errungen und östlich von Florina feindliche Angriffe abgeschlagen. Gestern stiessen die bulgarischen Truppen am Kamakalan gegen den angriffbereiten Feind

vor; sie warfen und verfochten ihn, und erbeuteten 2 Geschütze, mehrere Maschinengewehre und Minenwerfer. Ludendorff, erster Generalquartiermeister.

Berlin. Die in Amerika angelangte Bremen hat nach der Ankunft der Deutschland die Wesermündung verlassen. Die Bremen ist 65 Meter lang und 8,90 Meter breit. Sie verdrängt 1900 Tonnen. Das Schiff wurde in der Kruppschen Germania-Werft in Kiel gebaut. Der Schiffskommandant Schwarzkop ist 44 Jahre alt und steht seit seinem 17. Jahre in Seedienst.

Haag. Die Revolutionäre auf Kreta haben die Republik proklamiert und Venizelos zum Präsidenten gewählt.

Lugano. Dem Secolo wird aus Athen und Bukarest gemeldet, dass die griechische nationale Regierung, ohne dem Wissen und gegen den Willen des Königs, Bulgarien den Krieg erklärt und ein Teil der griechischen Armee die Feindseligkeiten bereits begonnen hatte.

London. (Amtlich.) Wir sind in Combles eingedrungen. Der Widerstand des Gegners ist gebrochen, seine Verluste sind schwer.

Rotterdam. Aus London wird berichtet: Die englischen Truppen besetzten Thiépval.

Lugano. Wie Milanoer Blätter melden, steht die Linie Cernavoda—Konstanza unter dem Feuer der weittragenden feindlichen Geschützen.

Arad. Die hiesige israelitische Gemeinde hat aus Anlass der hohen Feiertage zahlreiche österreichisch-ungarische und deutsche Soldaten mit Abendmahl bewirtet.

Kikiältottak

a görög köztársaságot.

(Távirati tudósítás.)

Berlin. Párisból jelenti az Havasügynökség: Athénből jelentik: Konstantin király ma délelőtt a királyi palotába érkezett és azonnal magához hívatta Karogelopulosz miniszterelnököt, valamint a tengerészeti minisztert, akikkel hosszasan tanácskozott. A király azután a külügyminisztert fogadta és estére összehívták a minisztertanácsot.

Lugano. Venizelosz a görög kamarát Szalonikibe ülesre hívta össze. Venizelosznak az a célja, hogy új kormányt alakítson és a központi hatalmakkal azonnal megüzenje a háborút.

Rotterdam. Athénből jelentik: Moskopulos tábornok vezérkari főnök 500 tiszttel határozati javaslatot íratott alá, amelyben felkéri a királyt, hogy hagyjon fel a semlegességgel. Még koraiak voltak azok a hírek, amelyek azt jelentették, hogy a vezérkari főnökségről lemondott.

Hága. Párisból jelenti az Havasügynökség: Athénből jelentik: A Gunaris-párt Gunaris elnöklésével tanácskozássra jött össze, amelyen a Venizelosz elutasításával teremtett helyzetet vizsgálat tárgyává tették. A párt határozatait nem tették közzé.

Hága. Krétában a forradalmárok lemondották a köztársaság megalakulását és a köztársaság elnökévé Venizeloszt kérték fel.

Lugano. Londonból jelentik: Venizelosz rövidesen élére áll a harminczernyi krétai felkelőnek. Tizenhét-ezer felkelő tegnap Kancában megszállta a városházát és a középületeket. A király testőrségének huszonhét tagját elbocsájtották, azért, mert arra a kérdésre, hogy vajon a király minden parancsának engedelmeskednek-e, nemmel válaszoltak.

Genf. A francia sajtó azt hangoztatja, hogy a görög király erélyes magatartásának oka, amely magatartás a görög hadsereg fegyelmének megszilárdításában, a kikötőknek és a királyhű tiszteknek ellenőrzésében és a lázadó tiszteknek kiméretlen elfogatásában nyilvánul. Athénen kívül eső eseményekben rejlik.

Bern. A görög kormány körtáviratot küldött el a semleges hatalmakkal. A körtáviratban rámutatva arra, hogy az angol-francia cenzura következtében nincsen abban a helyzetben, hogy az Athénből származó jelentéseket átvizsgálja, kijelenti, hogy tartalmukért nem vállalja a felelősséget.

Lugano. A Secolo Athénből és Bukarestből arról értesül, hogy a görög nemzeti kormány a király tudta nélkül és akarata ellenére Bulgáriának hadat üzent. A görög hadsereg egy része már megkezdte az ellenségeskedést.

Athén. Az angol, francia, olasz és orosz követek közölték a görög külügyminiszterrel, hogy a kormány felajánlott engedményét nem fogadják el, azt elégteleneknek tartják, mert a görög kormány nem tudja garantálni a kellő rendszabályokat az esetre, ha a németek megtagadják követelésüket. A külügyminiszter Kavallának a bolgárok által történt megszállásáról kijelentette, hogy a bolgár és német követek arról tájékoztatták, hogy azért szállották meg a várost, mivel értesülésük szerint az ontento flotta akarja Serrest és Kavallát megszállani és csupán megakarták előzni ebbe az ententeot.

London. A Daily Telegraph Athénből érkezett jelentése szerint Donehi torpedózúzó elhagyta a flottát, hogy csatlakozzék a szalonikii mozgalomhoz. A korfui helyőrség parancsnoka számos tiszttel Szalonikiba utazott.

Lugano. Athénből érkezett jelentések szerint négyszáz tiszt csatlakozott a szalonikii forradalomhoz. Hetven antivenizelista képviselő emlékiratot intézett a királyhoz, amelyben az intervencióra szólítják fel.

A Ház elnapolása. Budapestről távirat tozza tudósítónk: A képviselőházban a szünetek közben a Ház folyosóján az elnapolás tárgyában élénk megbeszélések folytak az ellenzék vezérei és Tisza István gróf miniszterelnök között. A miniszterelnök csupán az esetben egyezik bele, hogy a Ház önmagát napolja el, ha az ellenzékkel megállapodva a Ház összehívását kérők között legalább a fele, azaz harminc munkapárti képviselő lesz. Ebbe az ellenzék azonban nem egyezik bele. Az elhunyt Rakovszky Béla megüresedett mandátuma miatt az alkotmánypárt és a néppárt között éles összeütközés támadt. Rakovszky Bélát néppárti programmal választották meg, később azonban belépett az alkotmánypártba és így mindkét párt most jogot formál a kerületre. Az ügyet az összes ellenzéki pártok elnöksége elé fogják vinni.

Elkészült a Rákóczi-siremlék (Beszélgetés Dudits Andor festő- művésszel.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tárogatók harsogása és a nép ujjonása helyett a világháború borzalmait vették körül a hivatalos aktust, amint a minap báró Forster Gyula Dudits Andor festőművéstől művét átvette. A magyar történelem új szimbólummal gazdagodott, művészetünk pedig egy új műremekkel.

Ebből az alkalomból felkerestük Dudits Andort, a monumentális festőművészt, aki kérdésünkre a következőkben volt szíves felelni:

(A pályázat.)

— Miután a szobrászati pályázat lezajlott, az országos bizottság a helyszínén meggyőződést szerzett arról, hogy a dóm stílusa plasztikus emlékművet nem tűr. Rátértek tehát a legtermészetesebb megoldásra, hogy a rendelkezésre álló falterületet sikdiszitésszerűen képezzék ki. Az 1912-ben kiírt pályázat eredményeképpen engem bíztak meg a mű alkotásával, amelynek festészeti részével vagy két hét előtt készültem el.

(Festészeti megoldás.)

— A kassai dóm a középkori építészetnek egyik remekműve, amelyből a nyolevanas évek purisztikus felfogása minden későbbi korban keletkezett részletet kiküszöbölt, például kapukat, oltárokat stb. Rideg fenségben emelkednek a hatalmas pillérek, boltozatok, konstrukciók. Zsigmond király kápolnájának gyönyörű lépcsője, a hatalmas szentségtartó, a dóm építésével egykorú. Ezen architektónikus környezet nem engedett meg későbbi hozzáépítéseket, beléhelyezett más stílusú architektónikus kiképzéseket, és így az a kísérlet, hogy e környezetben valamely plasztikai mű, amelynek architektónikus megoldásban kellett jelentkeznie, kiritt volna a környezetből. El kellett ejteni a relief eszméjét is, mert a dóm szétszóródó világítása a plasztikát nem hozhatja érvényre. A dóm kereszthajójának északi falmezeje önmagától kínálkozott a festői megoldás számára és már a dóm építésénél is arra látszott predesztinálva, hogy az festészeti kiképeztesse.

(A festmény.)

— A kitűzött feladat megoldását olyképen kísérlettem meg, hogy a falsíkot, mint egy monumentális emléktáblát oldjam meg. Alul a kapunyílástól jobbra-balra egy-egy feliratos tábla lapidaris rövidséggel epítáfiumszerűen foglalja magában a Rákóczira és bujdosó hűveire, valamint a hamvai hazahozatalára vonatkozó adatokat. A festményt, a kitűzött falterület teljes felhasználásával és az építészeti szerkezet figyelembevételével három főrésze osztottam fel. A legterjedelmesebb felületen Rákóczi életét igyekeztem szimbólikusan összefoglalni. Jobbra alul Zrínyi Ilona örködik a kis Rákóczi Ferenc bölcsője felett. Feljebb a serdülő gyermeket látjuk, amint papi nevelője az istenfélelmet oltja a szívébe, majd odébb a foglyot, akit poroszlók kísérnek bécsujhelyi börtönébe. Legfelül a lépcsőzet tetején, amely Rákóczi dicsőségének teljét fejezi ki, a fejedelem lovon ülve kardját magasra emeli és azt a háza védelmének szenteli. Körülötte a kor nagy alakjai, Bercsényi, más kurucvezérek, tábornokok, az előtérben térdelő paraszt alakja már a következő eseményekre utal, midőn Rákóczi a hazát elhagyni kénytelen. Két fejedelmi alak jelképezi Rákóczi további élete folyását: XIV. Lajos és a török császár. Alul ábrázoltam Rákóczit élte végén Rodostóban, Mikes Kelemennel oldalán.

(A szimbólum.)

— Az egység és hatás kedvéért az egyes jeleneteket nem választottam el egymástól és beértem azzal, hogy a sirdomszerű részből kiemelkedő virágokkal jelezsem az egyes ütemeket. Ezzel a főrésszel szervesen összefügg a félköríves timpanon képe. Míg a lépcsőzet, amelyen Rákóczi életfolyása elvonul előttünk, mintegy az ő sirjának külső kiképzése, addig a timpanonban levő kép a számkivetésben eltemetett fejedelem sírboltját mutatja be, amint az uralkodó, a nemzettel való együttérzése jelül, a béke olajágát küldi a dicső hamvakhoz a nemzet koszorúja mellé. Az oldalt fekvő könyv kitépett lapja a Rákóczit megbéklyogzó

törvény törlesztését jelképezi. Az architektónikus keretbe foglalt legfelső rész Rákóczi történetének utolsó fejezetét tünteti fel: a hamvak hazahozatalát Törökországból a kassai székesegyházba. Főtörekvésem volt, hogy ezek a jelenetek, amelyek minden elválasztás nélkül olvadnak egységes csoportba, egy színharmóniában egyesítem és így illesszem bele a dóm fenséges köhangulatába.

Egy orosz tiszt levele a frontról.

(Izgalom a főhadiszálláson Halics miatt.)

— Távirati tudósítás. —

Berlin. A Lokalanzeigernek jelentik Stockholmból: Az oroszok délnyugati frontján írott tábori levelek vannak a Lokalanzeiger tudósítójának birtokában, amelyekből az tűnik ki, hogy az ott harcoló katonák a helyzetüket *vigasztalannak tartják*. Néhány nappal ezelőtt azt a parancsot kapták, hogy takarékoskodjanak a lőszerrel. A levélíró, aki egy tiszt, ezt azzal a szükségességgel indokolja, hogy *a télre kell a lőszer*, azonban olyan személyek, akik ismerik a viszonyokat, tudják, hogy a muníció azáltal, hogy az oláhok közbeléptek és a front meghosszabbodott, fogytán van. Ez a tiszt a többek közt a következőket írja: *Az embereim hangulata nagyon rossz*. A tartalékosok, melyekkel a nagy veszteségeket pótoljuk, közönséges fegyelméletlen, alig kiképzett *rablóbanda*. A levél, amelyet 9 nappal ezelőtt írtak, következőket tartalmazza a fronton történt eseményekről: Az utolsó offenzív kísérletet mindjárt kezdetben abba kellett hagyni. Az embereink nem akarnak már többé harcolni. A főhadiszálláson nyugtalanság van amiatt, hogy *még Halicsot sem sikerült elfoglalnunk*, már pedig ez volt kiszemelve az egész téli hadjárat részére főtámaszpontul. A Dobrudzsából visszajött tisztek azt mondják, hogy az *oláhok egyáltalában nem is katonák*.

Berlin. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az utóbbi napokban a Tarnopol-Lemberg vasutvonal mindkét oldalán fokozódott az ellenséges ágyutüz és elárulta az ellenség támadási szándékát. Vasárnap Sacharow tábornok 11. orosz hadserege új csatát kezdett *Böhm-Ermolli* vezérezredes hadserege ellen. Az a terület, amelyért a harc folyik, a Felső-Szereth és a Felső-Strypa között fekszik és a legfontosabb betörési kapu Zborowtól északra és Perepelniknél. Itt áll *Eben* tábornok osztrák-magyar és német hadosztályokból álló csapata. A délelőtti folyamán minden orosz tömegtámadás már előterünkben, amelyet halottak és sebesültek fedtek, összeomlott. Délután az ellenség Perepelniktől északra három kilométer szélességben betört legelől lévő árkaikba, este tartalékjainkat ellentámadásra küldtük, kidobták az ellenséget árkaikból, 700-at elfogtak és sok százan tüzéségünk oldaltüze által, vagy elkeseredett éjjeli közelharcokban pusztultak el. *Bothmer* gróf tábornok balszárnya délről csatlakozik ehhez a harcponthoz és ugyanabban az időben, kihasználva az éj sötétjét, Zborowtól délre megtámadott egy orosz előállást.

A Scelwow-Swinjuchi-Kroitnica szakasz ellen, mint most megállapítható, az oroszok

egy tíz kilométer szélességben két hadosztályt vetettek tűzbe. Mikor az első rohamok teljes kudarcot jártak és az ellenséges gyalogság nem akart támadásra menni, az orosz tüzéség még egyszer pergő tüzet adott és a saját árkaikat lőtte. Délorosz ezredok, amelyek az ezen a helyen elpusztult orosz gárda helyébe léptek, ugyancsak elvérezték Swinjuchinál és attól délre. Az első gárdahadtest tudniillik olyan súlyos veszteségeket szenvedett, hogy a foglyok állítása szerint alig tért vissza ezer ember egy ezredből. A tisztek a rohamozó oszlopok élére álltak és óriási számban pusztultak el. A több napos forró csatában nagyszerűen dolgoztak ágyúink és gépfegyver osztagaink. Az a kis terület nyereség, melyre az oroszok az első napokban szert tettek, ellentámadásunk folytán kiegyenlítődött. Repükünk lőtték az orosz löszerszállító oszlopokat és megzavarták a forgalmat a front mögött.

Berlin. A sajtóhadiszállásról jelentik: Miután szeptember 16-ika és 17-ike között az oroszok Manajow és Zlota-Gora között véres vereséget szenvedtek, anélkül, hogy bármilyen előnyhöz jutottak volna, több napig pihentek. Azonban újabb kaukázusi csapatok megjelenéséből arra lehetett következtetni, hogy fel fognak ujjalni a támadások. Szeptember 21-én hevesen lőtték az árkaik előtt levő drótakadályokat és azokat az utakat, amelyeket a tüzéség szakított bennük, gépfegyvertű alatt tartották, úgy, hogy az akadályok kijáratása rendkívül nehéz volt. Szeptember 22-ének reggelén gáztámadást terveztek, amelyet azonban a zuhogó eső megghisított. Éjszaka nagyon hideg lett. Szombat reggel kitisztult az idő és a gáz hatása, minthogy nagyon nagy szél volt, nem volt érezhető. Ezért örült pazarlással csak tüzéségüket dolgoztatták, amely időközönként gázzal telt gránátokat lőtt.

Reggel 8 óra tájban kezdődött a 12 kilométeres fronton a tüzelés, amely mindig gyorsabb és gyorsabb ütemű lett, időközönként el-lanyhult, hogy annál nagyobb erővel ujjaljon fel. Az ágyuk dörgése felülmulta a szeptember 16-iki ágyuzást is, amely alkalmával az oroszok egyetlen-egy hadosztály arcvonala előtt 30,000 lövést tettek. Különösen a Zlota-Gora melletti frontszakaszon, Makovi-Gáj, Perepelniki és Volkovce községeket lőtték. A mi ágyúink sem maradtak adósak a felelettel és valamennyit tudórögték az osztrák-magyar mőzarak, amelyek az ellenséges front mögött fekvő helységeket lőtték, hogy az ottani tartalékokat megzavarják. Ugyilátszott, hogy az ellenség északi és a déli divíziójával támadni akart, a középdivíziójával pedig leakart kötni bennünket és mindenáron a Perepelniki erdőt akarta megszállni. 11 óra után az oroszok nagyon sűrű tömegekben kezdtek ránk rohanni és pedig úgy, hogy egyik katona a másik kezét fogta. Azonban a mi gépfegyvereink már az akadályaink előtt valósággal lekaszálták a támadókat és az előretörők óriási rendtelenségbe jutottak. Árkaik előtt megtorpant a támadás, az oroszok visszafordultak, de a saját gépfegyvereiket és kozákokat találták magukkal szemben, akik *kancsukaütésekkel kergettek előre a gyalogságot*. Aki árkaikhoz merészeltek közeledni, azokat a mellvédeken álló, hidegvérű lövészeink egymásután szedték le. Csak egy vékony vonalon sikerült az oroszoknak az osztrák-magyar csapatok állásaiba behatolni. Készen álló német és osztrák-magyar tartalékesapatok rögtön elzárták az átkelesi helyet és heves harc után ez az úr is bezárult. A többi helyen az ellenség különösen a brandenburgi vadászok és thüringiai honvédek árkaik előtt iszonyu veszteségek mellett elpusztultak.

HIREK. LEGÜJABB.

Reggel 3 órakor érkezett jelentés.

Budapest. A pénteken megtartandó koronaőr választásra a kormány jelöltjei: Első helyen *Ambrózy Gyula* gróf, azután *Degenfeld-Schaumburg Lajos* gróf, *Csáky Vidor* gróf, végül *Erdődy Rudolf* gróf.

Páris. A *Journal* jelenti Athénből, hogy hétezer felkelő ellenállás nélkül benyomult Kaneába, a hatóságokat elűzték és ideiglenes bizottságot alakítottak. Kaneában egy ezred, huszonöt tiszt és néhány közember kivételével csatlakozott a fölkelőkhöz. Krétában harmincezren állanak jelenleg fegyverben.

Lugano. A milánói lapok Bukarestből érkezett jelentése szerint a *Osernavoda*, konstanzai vonal ellenséges messzehordó ágyuk tüze alatt áll.

— **Kitüntetés.** A hadseregszolgálat az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásukért *Nagy Gyula* és *Wiesner Mihály* huszároknak a 3. honvéd huszárezredben és *Fekete László* népfelkelőnek a 2. honvéd gyalogezredben a 2. osztályú ezüst vitézségi érmét adományozta.

— **Návay Lajos az élelmezési diktátor?** Bécsből jelentik: *Návay Lajos* országgyűlési képviselő, akiről politikai körökben azt beszélnek, hogy az élelmezési központ vezetője lesz, Bécsben tartózkodik és az élelmezési ügyeket vezető osztrák vezérférfikkal tanácskozik.

— **Az aradi postacenzúra működése.** Mint ismeretes, négy hét óta felsőbb parancs következtében Aradon a leveleket nyitott állapotban kell a postára feladni, mert ezzel megkönnyítjük a rendkívül nagy és felelősségteljes munkát végző postai cenzurahivatal működését. Megemlékeztünk már arról, hogy a posta cenzura hivatal minden lehető elkövet az aradi közönség igényeinek kielégítésére és igyekszik enyhíteni a cenzura okozta forgalmi nehézségeket. Hogy ez tényleg így van, arról velünk együtt az aradi közönség is meggyőződhetett már. Konstatáljuk, hogy bár a cenzurahivatal naponta átlag 20—25.000 darab postai küldeményt kénytelen átvizsgálni, mégis pusztán a közönséggel szemben való jóakarattól, a nyitva feladott leveleket cenzurálás után leragasztja és így továbbítja. Az Aradon nyitva feladott levelek tehát leragasztott állapotban érkeznek a címzetthez. Már ez a körülmény is eloszthatja egyesek aggodalmát, hogy a nyitva feladott leveleket a cenzurahivatalon kívül utközben, vagy a címzett lakhelyén más is elolvashatja. Köztudomású, hogy az üzleti világban a leveleket előbb lekopirozzák és csak azután helyezik borítékba. A kopirozás következtében a levelek nedvesen maradnak. Ugyancsak az üzleti világban szokásos az is, hogy a boríték leragasztására szánt nyelvért nem hagyják szabadon, hanem befelé hajlítják, úgy, hogy a nyelv esüeske bekerül a borítékba és a kopirozás folytán nedves levéllel való érintkezése következtében leragad. A levél azután tökéletesen úgy néz ki, mintha le volna ragasztva és a cenzurahivatalnál így is kezelik, ami természetesen a levél továbbításának rovására történik. Eppen ezért figyelmükbe ajánljuk azoknak, akik ezt a gyakorlatot folytatják, hogy szakítsanak ezzel a szokással, mert nemcsak a saját leveleik rovására történik ez, hanem jelentékeny módon megnehezíti a cenzura hivatal munkáját is, amely pedig valóban éjjel-nappal fáradhatatlanul dolgozik, hogy megfeleljen feladatainak és egyben kielégítse a közönség kívánalmait.

— **Hősi halál.** *Josnovits Sándor*, császári és királyi 33. gyalogezredbeli gépfegyver-osztag őrzővezetője, 19 éves korában, július 29-én az orosz fronton Ruspojanenál ellenséges golyótól fejen találva hazájáért és királyáért hősiesszen küzdve elhunyt. Hült tetemét bajtársai a Fekete-Ceremos völgyében helyezték örök nyugalomra. Az engesztelő szent-mise áldozat az aradi Minorita-templomban szeptember 28-án délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

— **A szétdarabolt két koronás.** Bécsből jelentik: Az Osztrák-Magyar Bank főtanácsának mai ülésén foglalkozott a monarchia területén általánosan érzett aprópénzhiány kérdésével. A megbeszélések folyamán kimondották, hogy a nagyközönség a kereskedelmi érintkezésben nem köteles ugyan elfogadni — az újabban használatba jött — fél és negyed két koronás papírpénzeket, ámde az ilyen módon szétdarabolt két koronás értéke azért egy korona, illetve ötven fillér marad.

— **Halálozás.** Mint őszinte részvétellel értesülünk, *Halász Béla*, a Hungária biztosító társaság nagyváradi vezértitkára hosszas szenvedés után az éjféli meghalt. A rendkívül kiváló tisztviselő évekkel ezelőtt Aradon működött és az uri társaságoknak igen szimpatikus tagja volt.

— **Halálozás.** *Tóth Virág Margitka* szeptember hó 27-én, életének 22. évében hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése 28-án délután 4 órakor fog megtartatni a felső temető halottas házából. — *Schwarz Benedek* folyó hó 26-án meghalt. Temetése 29-én délután lesz az izraelita temető halottas házából. Halálát feleségén kívül hét gyermeke gyászolja.

— **A Vöröskereszt perselyei.** Miután a nikkelpénzdarabok nemsokára elvesztik értéküket, az aradi Vöröskereszt elnöksége ezúton kéri mindazokat, akiknél vöröskeresztes perselyek vannak, hogy azokat küldjék el az elnökség *Ferdinánd-utca 3. szám* alatti irodájába, hogy a benne lévő váltópénzt kiszedjék és idejekorán beváltásuk, nehogy kárbavesszen a közönség nemesszívü adománya.

— **Menekülteket keresnek.** *Császár József* petrozsényi állami főgimnáziumi szolga, ki jelenleg az 50. gyalogezred 3. századában, Szerbiában, Palánkán szolgál, arról értesült, hogy felesége *Petrozsény* kiűritésekor Aradra menekült. Kéri, hogy jelenlegi tartózkodási helyét vele tudassa. — *Incze József*, pankotai pénzügyi szemlélsz, kéri a háromszékmegyei Kálmok község menekültjeit, hogy nővére, *Firólag Sándorné* született *Incze Róza* hollétéről, kinek sorsáról semmit sem tud, értesítsék. — *Szöke Imre* asztalos (Alsóbarbatyán) Iszkronyából való menekülés alkalmával a *Paring* havason maradt. Kéri a neje, *Szöke Imréné*, hogy aki tud róla valamit, tudassa vele *Opécskára* (Arad megye). — *Kandut János* (Alsóbarbatyán) Iszkronyából történt, (Hunyad megye.) menekülés alkalmával a *Paring* havason elmaradt tőlünk. Kérjük, hogy aki tud róla valamit értesítse aggodó szüleit *Kandut Simon*ét és családját *Opécska*, házszám 997.

— **Aradról kitiltott tejárúsítónő.** Az utóbbi időben az aradi piacon ismét megsaporodott a tejhamisítók száma. A rendőrség kihágási bíróságán naponta tömegesen állítják elő azokat a kofákat, akik vezetett tejet árulnak. A rendőrbíróknak ismét a legszigorubb büntetéseket kell alkalmazniok, hogy az ismét nagyban burjánzó manipulációknak véget vessen. Ma *Abrudán Sebőné* mikelakai tejárúsítónőt állították *Grumáz László* dr. rendőrkapitány, kihágási bíróságra, tejjamisításért. *Abrudán* már többször volt büntetve s ezért a rendőri büntető bíróságnak *Abrudán* két száz korona pénzbüntetésre, vagy azt megváltható husz napi elzárásra ítélte, ezenkívül az ítélet eltilja *Abrudán*ét az Aradon való tejárúsítástól.

— **Segítsük a menekülteket.** Az erdélyi menekültek segélyezésére újabban a következő adományok érkeztek *Kintz János* főispán hivatalába: *Magyar ajku baptisták* adománya: 50, *Török Ella* 25, özv. *Jonescu Lázár* 10, *talpasi Kabdebó Istvánné* 50, összesen 85 koronát, özv. *Hofbauer Zsigmondné* elhalálózása alkalmából koszoru megváltása címén. — Özv. *Rád Lajosné* 5, *Bing Hugó* 50, özv. dr. *Tojnay Jánosné* 50, *Ujévi üdvözetek* megváltása címén: *Schul Benőné* 4, *Fuchs Böske* 3 korona. Természetbeni adományokat nyújtanak: *Habereger György*, *Tenner Lajos*, *iltői Adler Andor*, *Schlezinger Farkas*, *Fleischmann Jenő*, *Hegedüs Gyuláné*, *Magyary nővérek*, *Grosz Manoné*, *Nyári Béláné* és *Groszmuk József*. — Az Aradvármegyében elhelyezett menekültek részére *Baross Ferenc* dr. főispánhoz érkezett újabb adományok: *Istvánffy Béláné* Szemlak 500, *Borosjenői hadi segélyben* részesülő asszonyok adománya 196, *Felsősimándi községi jegyző* 50, *N. N.* a harctérről 50, *Csongrádi Péter* tanító *Csigérgyarmat* 3 korona, *Hegyi Albert* Arad 50, *Aradi Központi Takarékpénztár* 100 korona. — Az aradi nővédelmi hivatalba a menekültek részére újabban a következő adományok érkeztek: *Szell Józsefné* (Fogarás) 10, *Schlesinger Béla* 5, özv. *báró Urbán Ivánné* 50, *Karl István* 4, *N. N.*, *Bene Gyuláné*, özv. *báró Andrányi Károlyné*, özv. *Dollens Vilmosné*, *Vigyázó Lászlóné*, *Reich Józsefné*, *Benkert Ida*, *Kochányi Róbertné*, *Egy kongregánista cipőket*, *Andrányi Jozetin*, *Vemberger Jánosné*, *báró Andrányi Károlyné*, *Stekl Adolfné*, *Gajdos Józsefné*, *Mezei Andorné*, özv. *Klein Ignác*né, *Kompaksz I-né*, *Husszerl Vilmosné*, *Tanfi Ida*, *Csalogovics Józsa*, özv. *Veiner Pálné*, özv. *Reiter Józsefné*, *Mály Jánosné*, *Nyári Béláné*, *Egy kongregánista*, *Lineberg Károlyné*, *Klein Lajos*, *Vigyázó Lászlóné*, *Kohányi Róbertné*, *Unger Ferencné*, *Egy kongregánista ruhaneműket*, *Kremmer Eily*, *Jäger József*, *Petrovics Gáborné*, *Preisinger Józsefné*, *Serké Péterné*, *Reingruber, Vormittag, Schvarecz, Vormittag Adám* (Óthalomról), *Moskovitz Mór*né (Halmágyesucs), *Dóczi Elemérné*, *Panajotte Konstantinné*, *N. N.* élelmiszereket, meiyekért hálás köszönetet mond a menekültek nevében a hivatal vezetősége.

— **Adomány.** *Mairovitz Adél*, Magyar-Pécskáról, *Berger Annuska* elhalálózásának évfordulója alkalmával 50 koronát küldött szerkesztőségünkhöz az aradi izraelita leány árvaház javára. Az összeget a kiadóhivatal rendeltetési helyére juttatja.

— **Osak az Aerowash légnymásu mosógép** használatával takarékoskodhatunk szappannal, tüzelővel és idővel. Gyakorlati bemutatás minden csütörtök délután pont öt órakor *Magyar Ferenc* gazdasági gép és műszaki üzletében *Arad*, *Zrínyi-u. 6.* Főelárúsító *Aerowash* légnymásu mosógép vállalat *Budapest*, *VII. Erzsébet-körut 35.* A gép ára 24 korona.

TANÜGY.

(—) **Az iskolaév megkezdése.** Az alábbi megnevezett községi és állami elemi, valamint a polgári iskolákban a tanítás f. évi október hó 2-án reggel 8 órakor kezdődik. A *Kazinczy-utcai* polg. fiu, az *Illés-u. el. fiuiskola I—VI. osztálya* az *Illés-u. közs. el. iskolában*, a *Kazinczy-u. el. fiuiskola III—IV. osztálya*, továbbá a *Szentpétertéri el. isk. III. és IV. osztálya*, a *Hasszinger-utcai s Kapa-u. leányiskolák IV. osztályai* a *Kapa-u. el. leányiskola épületében*, a *Kazinczy-u. el. fiuisk. I—II. osztálya*, a *Szentpétertéri el. fiuiskola I. és II. osztálya*, valamint a *Weitzer J.-u. leányiskola IV. és V. osztálya* a *kulturpalotában*, a *Polgári leányiskola*, valamint a *Weitzer J.-u. leányiskola VI. osztálya* a *városi árvaházban*, a *Ferenctéri polg. fiuiskola*, továbbá az *Ujtelepi fiuiskola III. és IV. ik*, valamint a *Gizella-u. állami elemi iskola III. és IV. osztályai* az *Ujtelepi közs. el. fiuiskola épületében*, a *Fürj-u. állami el. isk. I. és II. osztálya* a *Bercsényi-utcai*, a *III., IV., V. és VI. osztálya* a *Süvegtéri állami ovodában*, az *Aradvárosi fiu felső keresk. iskola*, továbbá a *Csutura-utcai áll. el. is. V—VI. osztálya* a *Csutura-u. áll. el. isk. épületében*, a *Csutura-u. áll. el. isk. I—IV. osztálya* pedig a *Csutura-u. áll. ovodában*, a *Kossuth-u. el. isk. I—II. osztálya* a *Kasza-u. állami ovodában*, a

FOG- tömések, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog színeivel azonos porcellánból.

FOG- koronák, hidak, egész fogsorok szájpadiás nékrül aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- kövek eltávolítása, torz fehéritése és hibás fogsorok átalakítása, valamint javítása.

FOGHUZAS. Tizenhét éves fogtechnikai gyakorlatom, amely főként Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legkiválóbb fogszakértésnél mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legkiválóbb műszereivel van felszerelve, elég garanciát nyújtok, hogy még a legkiválóbb esetekben is a legteljesebb mértékben megfelelhesek. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárat Eötvös-utca 17. Telefon 10-11. szám.

III-IV. osztályai a Mihály-u. állami iskolában, az Aradvárosi női felső kereskedelmi iskola osztályai a Kaszinó- és Lloyd-egyesület helyiségeiben vannak elhelyezve.

Az aradi állami főreáliskola október 1-én nyitja meg az iskolai évet. A román kath. tanulók ezen a napon reggel 9 órakor a templomban gyülekeznek ünnepélyes istentiszteletre. Az izr. tanulók évnyitói istentisztelete reggel fél 9 órakor lesz ugyanazon a napon. Október 2-án, hétfőn, reggel 8 órakor a II., III., V., VI., VII. és VIII. osztálynak ugyanazon a napon délután pedig az I. és IV. osztálynak tanulói a kulturpalotában jelennek meg az órarend kihirdetése és egyéb rendelkezések meghallgatása céljából.

Az aradi m. kir. állami felső leányiskolában a tanév szeptember 30-án (szombaton) d. e. 8 órakor isteni tisztelettel megnyitják. Október 2-án (hétfőn) d. e. 8 órakor a rendes előadás veszi kezdetét. Szeptember 30-án (szombaton) d. e. 10 órakor az autonóm Kath. Kőr helyiségeiben a még hátralevő felvételi és képzési vizsgálatok tartatnak meg. Az igazgatóság.

A Ferenc-téri polgári főiskolába a beíratások az újtelepi (II. Vilmos császár-tér) községi elemi iskolában a mai napon megkezdődtek s f. hó 28., 29. és 30-án naponként délelőtt folynak. A szülők szíveskedjenek aprópénzt magukkal hozni. Az igazgatóság.

(—) Beíratások. Az Aradvárosi női felső kereskedelmi iskolában a beíratások szeptember 27-30-ikáig bezárólag lesznek a fiú iskolai igazgatói irodában délután 3-4-ig. — Az Aradvárosi fiú felső kereskedelmi iskolában a beíratások szeptember 27-30-ikáig bezárólag lesznek a fiú iskolai igazgatói irodában délelőtt 9-10-ig.

EGYESULETI ÉLET.

(*) Az Aradi Autonóm Katolikus Kőr tisztelettel tudatja, hogy az Erdélyből menekült társaskörök és katolikus egyesületek tagjait otthonukból való távollétük ideje alatt helyiségeiben vendégül szeretettel látja. Jelentkezni lehet naponként a kőr titkárnál este 6-8 óra között. Hírlapság.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:
Stauber József.

NYILTTÉR.

Joanovits Tivadar és neje szül. Wendrich Rozália, mint szülők, ifj. Joanovits Tivadar, mint testvér, Kobza Gizella, mint menyasszony, valamint alulírt gyászborult rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatják a legjobb és legkedvesebb szeretett fiuk, önzetlen testvér, vőlegény, unokafivér, jó rokon és barát

Joanovits Sándor,

cs. és kir. 33. gy.-osr. gépfegyver osztály. ővezetője, nagy reményekre jogosító ifjúságának 19-ik évében július hó 29-én az orosz fronton Ruspojanenál, a Ruskidil magas hegységen ellenséges golyó által fejen találva házáért és királyért hősi halált halt.

Drága halottunk földi maradványait bajtársai nagy részvétele mellett temették el a harc színhelyén a Fekete Ceremes völgyben.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért folyó évi szeptember hó 28-án délelőtt 10 órakor fog az aradi főtisztelendő Minorita-atyák szentegyházában a Mindenhatónak bemutatattani.

Nyugodjon békében szegény fiatal lelke az idegen földben! Pihenése csendes, emléke áldott legyen!

Aradon, 1916. szeptember hó.

Özv. Joanovits Sándorné szül. Janovits Ilona, nagyanya. Albert Ferencné szül. Joanovits Szidónia, Kincsel Gyöngyéné szül. Wendrich Tilda. Özv. Veér Ferencné, özv. Veér Sándorné, nagynénjei. Albert Ferenc, nagybácsija. Veér Manci, Irén. Béla, Jolánka, Sanyika és Terike. unokatestvére.

Nyilvános köszönet.

Ezúton köszönetet mondok Aradváros tisztviselő karának az irányomban tanúsított felkarolásokért, hogy özvegységemben el nem hagynak, hanem boldogult férjem után, ki-oly lelkiismeretes kartárs volt, engem is tekintenek s el nem hagynak, sőt tisztelnek az én hűséges gyászomban.

Aldja meg az Isten a Nagyságos polgármester urat. Köszönöm a boldogult férjem iránt tanúsított 20 évi szíves jószágát és köszönöm az árvaságomban való felkarolását. Tisztelettel
5104

Özv. Ráth Lajosné.

Limbek János és fia első m. kir. szab. ércokorsó gyára és temetésrendező vállalata.

Földy Pálné mint édes anyja a saját, úgy gyermeke Tóth Virág Gizella; özv. Csényi Jánosné szül. Földy Paula mint nagyanya, valamint a nagyszámu és kiterjedt rokonság nevében is, szomorodott szívvel jelenti a hön szeretett és felejtetlen jó gyermek, illetve testvér, unoka, unokatestvér, rokon és jóismerős

Tóth Virág Margitkának,

folyó évi szeptember hó 27-én, reggeli 2 órakor, reményteljes fiatal életének 22-ik évében, hosszas szenvedés után, a Mindenható bölcs akaratához képest történt jobblétre szenderültét.

A felejtetlen kedves halott földi maradványai szeptember hó 28-án, délután 4 órakor fognak a helybeli felső temető halottas csarnokából, a római katolikus anyaszentegyház szertartásai szerint történt beszentelés után az ugyanottani családi sírkertben az örök nyugalomnak átadatni.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelki üdvéért folyó évi október hó 2-án reggeli 1/8 órakor fog a főtisztelendő Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatattani.

Drága emléket mindig kegyelettel fogjuk szívünkben megőrizni!

Arad, 1916. szeptember hó 27. 12

Schwartz Benedekné szül. Grossman Szeréna mint hitves, úgy a maga, mint gyermekei nevében mély fájdalommal jelenti, hogy szeretett férje, feledhetetlen jó apa, nagyapa,

Schwartz Benedek

folyó hó 26-án, hosszas szenvedés után elhunyt.

Drága halottunkat folyó hó 29-én, péntek délután 2 órakor fogjuk az aradi izr. temető halottas házából örök nyugalomra kísérni.

Béke lengjen drága porai felett!

Schwartz Benedekné özvegy, Schwartz Rósi férjese, Vass Jenőné, Schwartz Juci, Schwartz Mór, Regina, Ilona, Fanni, Blazs gyermekei, Vass Jenő veje, Vass Laci és Olga unokái. 5101

Die Zuckerrabrik und Raffinerie in Mezőhegyes

sucht für sofortigen Eintritt einen deutsch-ungarischen

Correspondenten oder Correspondentin.

Die Stelle dauert während der Campagne. Möbliertes Zimmer steht gratis zur Verfügung, nur für Bettzeug ist zu sorgen. — Vorzustellen bei der Direktion der Zuckerrabrik in Mezőhegyes. 5099

A mezőhegyesi cukergyár és főzöttáru

azonnali belépésre alkalmazást nyer egy

magyar-német levelező

vagy levelezőné.

Az állás a cukergyárban. Belső munkát jelent. A munkát a cukergyár igazgatóságánál, Mezőhegyesen.

ECETSAV

Garantált 66% vegyileg tiszta, étkezési célokra prima ecet 580 grammos üvegekben 25 üveg ládánként, plusz 580 gram-

mos, mely megfelel 20 liter kellemes ízű asztali ecet készítéséhez, küld utánvét mellett. Szállítási határidő 2-3 nap.

Beck Testvérek

Arad, Feleky-utca 5071. szám. Saját hoz

Értesítjük

a n. é. cipővásárló közönséget, hogy az összes őszi és téli cipők már beérkeztek, **egyszersmint tudatjuk**, hogy az előző idényről visszamaradt összes különféle tiszta bőranyagból készült

gyermek-, leány- és női

cipőket

csoportosan leszállított árakban fogjuk árusítani.

Ezen cipők kiszolgálása a n. é. közönség előnyére csakis a délelőtt folyamán **reggel 8 órától déli 12 óráig történik.**

CIPŐTÖZSDE

Andrássy-ut 22.

4621

Telefon 10--44.

Eladó

Pécskai-ut II. számú 300 négyzet-
öles telek 2 házzal,

Fábián László-utca 2. számú eme-
tes ház és

Szöllő-utca 5. számú 850 négyzet-
öles sarok telek.

Bővebb felvilágosítás: II. Vilmos
császártér 4. sz. alatt nyerhető. 5002

Vadgesztenyét

minden mennyiségben

veszek.

Szücs Pál,

Arad. Telefon 613.

VESZEK: babot, kölest, árpát.

Cs. és kir. járványkórház
élelmezési vállalata,

honvédhuszár laktanya.

Telefon szám 670. 4998

125 koronáért

egy finom öltönyt vagy fel-
öltőt mérték után készít

Hauptfogel Ferenc

férfi szabó mester

Kazinczy-utca 5. szám. 2837

Hirdetmény.

Ujszentanna (Aradm.) községnek 300 métermázsza szénára van sürgősen szüksége.

Kérjük az ajánlatokat alulírott községi előljárárság címére sürgősen beadni.

Ujszentanna, 1916. szeptember 25.

5093

Községi előljárárság.

URÁNIA

Csütörtöktől — vasárnapig

FRANZESKA BERTINI, az „Odette” főszereplőjével:

A kaméliás hölgy

Dráma 6 részben. Irta: Dumas.

3447

Számozott jegyek délután 2-től a mozi irodájában válthatók.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díjait az alábbiak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetéséért 6 fillér. Vastagabb betűkkel 12 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 60 fillér.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszik fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Oktatás.

Ének oktatás

akadémiai módszer szerint, bel- és külsőidőn oklevelet szerzett tanárnővel. Cim a kiadóhivatalban. 5096

Ellátás.

Diákok teljes ellátására

felvételnél. Czernovics Péter-u. 25. szám alatt. 4094

4 kisebb diákok

teljes ellátásra vannak. Hal-tér 1. sz. ajtó 5. 5088

Alkalmazást keres.

Parlekt német,

gyors- és gépirónó ügyvédi irodában alkalmazást keres. Cim a kiadóhivatalban. 5067

Szociális munka

Früchtling, Plüchting, mit mehrjähriger Büropraxis, suchen Stellung in ein Büro, Kassiererin oder als Stütze der Hausfrau. Näheres in der Administration. 5068

Alkalmazást nyer.

Elsőrendű borbélysegédet

fix fizetéssel keres Roth János, Asztalos Sándor-u. 10. 4001

A mezőkereskedés Casinó

kisgépnyel vendéglősnél keres október 1-én. 5065

Nyomdász-munkások

felvételt két fő, kik a 14. évet befejezték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Ingatlan.

Háza-Lippa vidékén

keresek megvételre 30-50 hold földterületet, esetleg bankterhet, ami a földet terhes, és átvesszek. Cim a kiadóhivatalban. 5094

Uj, adómentes

3 szobás magánház villany- és vízvezeték bevezetéssel eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 4970

Szék ház

a belvárosban eladó. Batthyány-u. 5. ajtó 4. 5070

Uzletek.

Jömenetű üzlet

a város legforgalmasabb helyén eladó. Cim a kiadóhivatalban. 5103

Lakást keres.

Butorozott szobákat

a belvárosban keresünk. Lakásnyilvántartási iroda, Deák Ferenc-u. 8. Bejelentés díjtal. Díjazás, csak bérbeadás esetén. 4007

Egy ketesobás lakás,

kisebb modern két vagy háromszobás lakás butorral vagy butor nélkül. konyhával és fürdőszobával, kerestetik Cim a kiadóhivatalban. 5105

2 modernül berendezett

butorozott szobát, konyhaesetével, keres október 1-én egy tanból álló család. állami földtulaj. Cim a kiadóhivatalban. 4010

Kiadó lakás.

Két szobásan butorozott

szoba előszobával együtt, fürdőszoba becsinalattal, kiadó. Cim a kiadóhivatalban. 5092

Gyógyászat.

Dr. Schajkeovszky

lábízület elleni szer, biztos, kipróbált ártalmatlan szer, rögtön hat, ára 1 korona. Kapható Földes és Hehs gyógyszerárban.

Vétel és eladás.

Tömegben eladó

vas-, fém-, rőt- és rövidáru. Megtekinthető Posta Demoterménél, Temesköveid. 5097

„Eos”

cipőfeszítő ismét kapható. Cipőfűző, Andrassy-ut 22. Telefon 10-44. 8427

Uj butorhitel!

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyéneknek kölcsön. és részletfizetésre szállítok Garai Károly bel. cég utóirányításban Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 391

Pótkávé

— nem hadi — kapható Färber Lajos fűszerkereskedésben. 4468

Vessék

a legmarasabb árban szaktudó levetett férfi ruhát, mindenféle egyenruhát valamint használt butort. Vidékre is megyek. Bleier Ignác, Szt. Pál-u. 12. 329

Kétszobás szobákat keresek, valamint tölgymakkos területeket is bérelek. Ugyancsak álltam több cséplőgépárnyal és szántásra alkalmas magánjára eladó. Goldis Kornél, Nadab. 4877

Eladó szociális munkások

kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésben és könyvnyomdájában, Szabadság-tér 1. Telefon 308. sz. 611

Egy fiatal

15 hónapos bíró eladó. Valéria Léván Aradkövi, 138. házszám. 5019

Egy új használt

„Puh” motorkerékpár használt eladó. Cim a kiadóhivatalban. 5066

Divatalbum

1000 legújabb színes divatképpel, szabás-mintával 2 kor. 50 f. Kapható Mészner I. és Tárca könyvkereskedésben Arad, Dobó utca 1. 1062

Tűzifa eladás.

Az Acsev. alvácál erdőüzlet megkezdte tűzifatermelésének eladását. Bejelentkezés bükkszállás és dorongfa, vágótelekben megrendelhető az Aradi és Csánádi Egyesült Vasutak erdőüzletvezetőségénél, Arad József főherceg-ut 22., földszint. 4566

Különbéle.

Életmentő

talizmánok. Pogrom elleni védekezés. Álmodó győrtára. Hypnotizmus. Spiritizmus. Csodák utcai. Stampil Gusztáv. Miksa Kelemen-utca 24. 5100

Tyukaszem

és minden bőrkeményedés ellen biztosan ható szer, Hehs gyógyszerész tyukaszem-tapasza. A legmegelőzőbb tyukaszem a tapasz párnai használata után leválik, a győrtő fájdalom azonnal megszűnik. Ára 60 fillér. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad 19

8074—1916. pm.

Pályázati hirdetés.

Arad sz. kir. város örvényhatóságánál a folyó évi október hónapban megartandó rendes havi ülésén válassza ki a városi tanács elnöke és a városi tanács elnökét XL. fizetési osztály III. fokozatába sorozott irodai segéd tisztii állásra pályázatot hirdet. Felhív. m. mindenképpen

állást elnyerni óhajtják, hogy az 1888 évi I. t. c. 19. §-ának második bekezdésében e firt képesítéseket igazoló okmányokkal felszerelt, valamint a város szolgálataiban nem állók egészségügyi állományukat igazoló fizeti orvosai bizonyítvánnyal felszerelt kérelmeiket hivatalomhoz f. évi október hó 10-ig beszárólag nyújtsák be.

Arad, 1916. szeptember 26-án.

Varjassy, polgármester.

Rum—likör

essentiák és compositók

Kocsikendős,

Svédgyufa

Pótkávéban

állandó raktár

Szemző Armin

áruügynökségénél. Arad.

Interu-ban telefon 592. szám

19647—1916.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy a m. kir. Ministerium 2680—1916. M. E. sz. rendeletével az „Olaj és Zsíradékügyi Bizottság” megalakítása tárgyában a következőképp rendelkezett:

A magyar szent korona országainak növényi és állati olajokkal és zsíradékokkal való ellátására zsíradékügyi bizottság alakítottatik. A bizottság megalakítása iránt a kereskedelmiügyi miniszter intézkedik.

A bizottság eredményes működése céljára a kereskedelmiügyi miniszter elrendelheti, hogy az említett cikkek termelésében és fogyasztásában érdekelt vállalatok üzemét ellenőrizze és evégből az üzleti könyvekbe és levelezéseikbe is betekintsen.

A bizottságot ebben a működésében az érdekelte vállalatok kötelesek teljes mértékben támogatni.

Aki az elrendelt bejelentést nem teljesíti, vagy a bizottságnak az ellenőrzésre vonatkozó rendelkezéseit meg nem tartja, az amennyiben a cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és hat hónapi terjedhető elárassal és kétezer koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Gre'n, főkapitány.

Telefon szám 242.

Világos zseblámpa

elem k.

Volfram égők

kaphatók 4849

Kalmár József

cégnél Arad, Salacz-utca 2. szám.

József főherceg ó Cs. és Kir. Fensége

zöldesi gyümölcsösében termelt

alma

főképen arany parmen, továbbá Bismark, kormos, leányecses, zöldaranyepépi, Eper, Jonathán, Sikulai, Sovári, Baumann fajok. Megrendelhetők 5005

Körösvégi Palinkaraktár,
Andrassy-tér 5. sz. — Telefon 651.

Aranyat

Ezüstöt

legmagasabb áron vesz,
vagy becsere: ugyszintén
régiségeket vesz és elad

Losonczy Lajos

órák és ékszerész üzlete

ARAD, Szabadság-tér.
Telefon 974.

Matteine-féle

patkány és egérintés

uj eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshez a legújabb patkány- és egérintés-bacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintő-szere, csak patkányt és egéret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintés bacilus árai:

1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3—600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine”

végyszeti laboratórium

Arad, Boros Beni-tér 1. szám
Telefon 10—45. 2118

Grosz J. és Tsa

magyarbányhegyesi seprőgyára

cirokkalászt

legmagasabb napi árak mellett
ve z. közvetítőknek méter-napsánként 2 korona jutalék. — Ugyanott

seprőkötő munkások

és varrók felvételnek.
Sora- és ruhaszeprőket ismét-
eladóknap napi ár mellett szállítunk. Termelőknak

1^a cirokvelőmagot
ajánljuk. 5045